Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 168 (17291) | 1986 оной июлиин 22, вторник | Сэн 3 мүн.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай ПЛЕНУМ

КПСС-эй XXVII съездын хараалhан асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлгэдэ комсомол бүхы совет арадтаяа хамта эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. ВЛКСМ-эй ЦК-гай июлиин 19-дэ болоhон пленум дээрэ арадай ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ хүбүүд, басагадай хубитаяа ехээр оруулжа байhан тухай, залуушуулай дунда үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саашадань нарижуулан hайжаруулха тухай хөөрэлдөөн болобо.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй дүнгүүдые, партиин социально-экономическа политикые бэелүүлхэ талаар комсомолой зорилгонуудые тэдэнэр зүбшэн хэлсэhэн байгаа. Комсомолой организацинуудта шэнэдхэн хубилгалгын хүдэлмэри хангалтагүй удаанаар ябуулагдана, залуушуулай эдэбхи үүсхэлые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэлгэдэ hаад ушаруулжа байhан ушар шалтагаанууд зайсуулагдаагүй байhаар. Орон дотор боложо байhан хубилалтануудые залуу хүн бүхэндэ ойлгуулха шухала.

Пленум дээрэ эмхидхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. В. М. Мишинэй ВЦСПС-эй секретаряар hунгагдаhантайнь дашарамдуулан, тэрэниие ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретариин уялгануудhаа пленум сүлөөлбэ.

Урда тээнь Украинын ЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретаряар хүдэлжэ байhан В. И. Мироненко ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретаряар hунгагдаа.

ВЛКСМ-эй XX съездые 1987 оной апрелиин 15-да Москвада зарлаха шиидхэбэриие пленум баталан абаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Л. Н. Зайков пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаhан байгаа. (ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

тэдэнэр партийна ехэ харюусалгада хабаадуулагдаhан байна. Чернобыльскын АЭС-эй директор байhан Брюханов партиhаа гаргагдаа.

Чернобыльскын АЭС-ые хүтэлбэрилгэдэ ехэ дутагдалнуудай гаргагдаhанай түлөө СССР-эй элшэ хүсэнэй ба электрификациин министр Майорец ажалhаа гаргагдаха ёhотой гэжэ заагдаа. Гэбэшье тэрэнэй багахан саг соо энэ тушаалые эээлжэ байhыень хараада абажа, Политбюро тэрээндэ партийна шанга зэмэ тохоод, хэрбээ тохёолдоhон аюул усалhаа зохихо тобшолнуудые хээгүй hаа, бүри шанга зэмэдэ хүртэхэ юм гэжэ соносхобо.

Бусад хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгатай байhан тухай асуудалые хаража үзэхыень КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедтэ, Украинын Компартиин Центральна Комитедтэ, партиин Московско горкомдо даалгагдаа.

Аюул усалай уршаг хойшолонгуудые усадхаха талаар ехэ хэмжээнүүдые дары түргөөр абаhанай ашаар электростанцида, оршон тойронхи нютагай байдалые богони болзор соо үндэhөөрнь хубилгаха арга олгоо гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдэhэн байна. Чернобыльскын АЭС-эй аюултай зоноhоо нүүлгэгдэжэ гаргагдаhан хүн зондо байрын гэрнүүд, соёлой-ажаhуудалай объектнүүд баригдана, тэдэнэртэ ушаруулагдаhан материальна гарза хохидол тэхэрюулэгдэнэ. Хүнүүдые ажалда абаха талаар шухала хүдэлмэри ябуулагдана.

Гэмтээгдэhэн реакторай ямар байhаниинь бата найдамтайгаар хинан шалгагдана, ямаршье уршаг тойбо татахагүй байна гэжэ тэмдэглэгдэнэ. hандаралда ороhон энергоблогые хүдэлгэхыень болюулжа, хадагалха талаар инженернэ орёо нарин хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ байнхай.

Электростанциин талмайе радиоактивна бузарлалгаhаа сэбэрлэхэ, оршон тойронхи газар дайдые, байшан гэрнүүдые, түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые арюудхаха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Газарай хүрьhэ абажа булаха, оршон тойронхи нютагай газарые түсхай химическэ зүйлнүүдээр сүршэхэ ехэ хүдэлмэри бэелүүлэгдэhэн байгаа. Эдэ бүгэдэнhөө уламжалан, аюул усалай болоhон районуудта радиациин хэмжээн эрид доошолуулагдаа. Мүнөө имагтал Чернобыльдо, дүтэ шадарай нютагуудта радиаци хэмhээ үлүү байна.

Уhанай нөөсэ баялигуудые хамгаалхын тула Припять голой эрьеэр 20 километрэй газарта даамбануудые хэхэhээ, хаалтануудые тогтоохоhоо гадна, уhанай бассейниие бата найдамтайгаар сахин хамгаалха арга олгоhон бүлэг түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые байгуулба.

Чернобыльскын АЭС-тэ болоhон аюул усалай хойшолонгуудые усадхаха хойшолуулашагүй шухала хэмжээнүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнуудые совет арад гүнзэгы сэдьхэлhээ угтаhан байна гэжэ Политбюро тэмдэглээ. Табигдаhан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ хубитаяа оруулхые ажалша коллективүүд, совет хүн бүхэн хүсэжэ байhанаа мэдүүлбэ. hэргээлгын хүдэлмэридэ хабаадаха хүсэлэнтэй байhанаа олон мянган hайн дуратад мэдүүлээ.

Аюул усалай хойшолонгуудые усадхаха туhаламжын жасада совет хүнүүд 400 миллионhоо дээшэ түхэриг оруулба. Олон коллективүүдэй ажалшад хүдэлмэриингөө халаанда түлөөhэгүйгөөр ажаллаhан байгаа.

Аюул усалые усадхаха, тэрэнэй хойшолонгуудые гаталан дабаха талаар хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй, эрдэмтэдэй, сэрэгэй алба хаагшадай, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй, хүн зоной ажаhуудал хангагшадай гаргаhан шэн габьяае, ажалай баатаршалгые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро үндэрөөр сэгнэбэ. Онсо шалгарhан нүхэдые СССР-эй орден, медальнуудаар шагналгада табиха тухай шиидхэбэри абтаа.

Чернобыльскын атомна электростанцида болоhон аюул усал ехэ hургаал абама үйлэ хэрэг мүн. Министерствэнүүд болон албан зургаанууд, научна, конструкторско болон проектнэ эмхинүүд, ажахын, совет болон партийна органууд энээнhээ зохихо тобшололнуудые хэхэ ёhотой гэжэ тэмдэглэбэ.

Хүдэлжэ байдаг атомна электростанцинуудые ашаглалгын аюулгүйе хангаха, бүхы шатануудта технологическа журам бэхижүүлхэ, реакторна түхеэрэлгэнүүд болон бусад хэрэгсэлнүүдэй хүдэлмэриин гуримые хэлбэришэгүйгөөр сахихын түлөө нэмэлтэ хэмжээнүүдые богони болзор соо зохёожо бэелүүлхэ эрилтэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюро министерствэнүүд болон албан зургаанудай урда табиhан байгаа. Хангалгын хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлыень дээшэлүүлхээр, тэдэнэй дунда шалгалта үнгэргэхөөр, түсхай тренажернуудаар хангагдаhан hуралсал-hорилгын түбүүдые үргэдхэхөөр хараалагдана. Бүхы атомна электростанцинуудай хүдэлмэриие наринаар шалгахыень гүрэнэй хиналтын органуудта даалгагдаа.

hайн эмхидхэл, хүдэлмэридөө тодо нарин хандаса, гүйсэдхэл, гүнзэгы эрдэм мэдэсэ, мэргэжэл шадабари ехэтэй байлга — эдэ бүгэдэ атомай элшэ хүсые үйлэдбэрилдэг ажалша коллектив бүхэнэй ажабайдалай хуули ёhон болохо зэргэтэй.

Аюул усалда ороhон энергоблогые хүдэлгэхыень болюулжа, тэрэниие найдамтай наринаар хадагалха бүхы хүдэлмэриие хараалагдаhан болзор соо түгэсхэхэ шухала гэжэ правительственна комиссиин, СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудай, Украинын ба Белоруссиин партийна, совет органуудай онсо анхарал хандуулба. Чернобыльскын АЭС-тэ болоhон аюул усалай хойшолонгуудые усадхахын тула шухала хэрэгтэй машинануудые, арюудхан сэбэрлэлгын хэрэгсэлнүүдые, материалнуудые эльгээхэ даабаринуудые дүүргэлгые hуларшагүй хиналтадаа абахыень дурадхагдаа. Эндэhээ нүүлгэгдэhэн хүн зониие гэр байраар, социально-ажаhуудалай байшангуудаар хангаха гээшэ түбхын түрүүшын зорилго болоно. Имагтал хүдөө нютагуудта ажаhуугшадта дүн хамта 700 мянга шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай байшан гэрнүүдые бариха шухала.

Ядерна элшэ хүсые хүгжөөхын, атомна электростанцинуудые hайнаар ашаглахын түлөө хүтэлбэрилгын, харюусалгын хэмжээе hайжаруулха зорилготойгоор Атомай элшэ хүсэнэй ниитэ-союзна министерство эмхидхэгдэн байгуулагдаа.

Атомна электростанцинуудай партийна организацинуудые хүтэлбэрилгын хэмжээе дээшэлүүлхыень, хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ ба хүтэлбэрилхы кадрнуудые ехэ харюусалгатайгаар хүмүүжүүлхыень, ажалша коллективүүдтэ жаяг журам болон гурим заншалые оролдосотойгоор бэхижүүлхыень, эдэ предприятинуудай аюулгүй hайнаар хүдэлэлгые хангалгын асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулхыень союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомуудта, обкомуудта даалгагдаба. Эдэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ партийна үүргэ нүлөөе шангадхахын тула атомна электростанцинуудай парторганизацинуудта КПСС-эй ЦК-гай парторгнуудай тушаалнуудые бии болгохо гээшэ таарамжатай байна гэжэ тогтоогдоо.

Чернобыльскын АЭС-тэ болоhон аюул усалhаа уламжалан, совет арадтай hаналаа нэгэдэжэ байhанаа мэдүүлhэн социалис гүрэнүүдтэ Советскэ Союз гүнзэгы ехэ баяр баясхалан хүргэнэ. Туhаламжа, дэмжэлгэ үзүүлhэнэйнь түлөө тэрэ бусад олон оронуудта, тэдэнэй эрхэтэдтэ талархажа байhанаа мэдүүлнэ.

Ядерна аюулгүйе хангахын тула элдэб оронуудтай уласхоорондын харилсаа холбоо тогтоохо, хамтын хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха шухала гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдэhэн байна. Дэлхэй дээрэ атомна түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлмэридэ аюул усалые тохёолдуулхагүйн тула аргатай али бүхы юумэ бусад оронуудтай хамта хэхые СССР дурадхана. МАГАТЭ-гэй генеральна конференциин сентябрь hарада үнгэргэгдэхөөр хараалагдаhан түсхай сесси энэ талаар шухала удха шанартай байна. Манай орон тэрэнэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадахаар бэлэн, элдэб гүрэнүүдэй эрдэмтэдэй хамтаараа шэнэ түхэлэй реакторые зохёон бүтээхэ гээшэ тон шухала удха шанартай зорилго болоно гэжэ тоолоно. Гэхэтэй хамта элшэ хүсэнэй барагдашагүй эшэ үндэhэн болохо ёhотой жолоодогдодог термоядерна синтезые ашаглалгада харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ шухала.

Ядерна элшэ хүсэнэй объектнүүдэй аюулгүй байдалай асуудалай ондоо талань юуб гэхэдэ, сэрэгэй ябуулгануудай гү, али hүйдхэлтэ үйлэ хэрэгүүдhээ уламжалан, тэдэниие зорюута hандаралда оруулхагүй гээшэ шухала удха шанартай. Ядерна hүйдхэлтэ ябуулгые зайсуулан сараха талаар найдамтай хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Атомна дайнда материальна бэлэдхэлые болюулангүй, тэрэниие үүдхэхэ арга хэрэгсэлнүүдые гүйсэд усадхангүй, манай бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ ядерна аюулгүй байдалые зайсуулан саража шадахагүй байнабди. Баруунай оронуудта сэрэгэй-промышленна комплексын хэды эршэмтэйгээр эсэргүүсэжэ байгаашье hаань, Советскэ Союз энэ зуун жэлэй hүүл болотор бүхы дэлхэйе ядерна буу зэбсэгhээ сүлөөлхэ программа бэелүүлхые эрид шиидэнхэй байhанаа мэдүүлнэ. 1986 оной январиин 15-да тэрэнэй найруулагдаhанhаа хойшо буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха тухай бүхы хөөрэлдөөнүүд дээрэ манай орон үгэеэ ойлгосолгые түйлаха арга олгоhон тодорхой дурадхалнуудые оруулhан байгаа.

Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлалга, ядерна зэбсэг хороохо, тэрэниие туршалгые болюулха талаар бодото хэмжээнүүдые абалга уласхоорондын аюулгүй байдалые хангалгын хэрэгтэ эрид эрьелтын пункт болохо ёhотой. Советскэ Союзай ядерна тэhэлэлгэнүүдые нэгэ талаhаа болюулаад байhан ушарта американ захиргаанай бүтэмжэтэй hайн харюу үгэхыень дэлхэйн олониитэ хүлеэнэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлалга хадаа эб найрамдалые бэхижүүлхэ, ядерна аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ эрхим hайн хубита болохо юм.

Чернобыльскын АЭС-тэ болоhон аюул усалай хойшолонгуудые дары түргөөр усадхан зайсуулхын, атомна электростанцинуудай хүдэлмэриие тодо нарин, аюулгүй хүдэлмэриие хангахын, арадай ажахын аша туhада, ажалшадай аша туhада совет атомна элшэ хүсые саашадань хүгжөөхын тула министерствэнүүд болон албан зургаанууд, нютагай партийна ба совет органууд, предприятинууд болон эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд шухала хэмжээнүүдые абаха бээз гэжэ батаар этигэн найдажа байhанаа КПСС-эй ЦК-гай Политбюро мэдүүлбэ.

…АҺАА МОРДОБО

рогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Громыко hамгантаяа, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Г. А. Алиев болон бусад түсхай тушаалтад аэродром дээрэ Малиин хүтэлбэрилэгшые, тэрэнэй hамгые үдэшэбэ.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар республикын Статистическэ управлениин начальник **Феликс Иванович Ченкиров Буряадай АССР-эй правительствын бүридэлдэ** оруулагдаба.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ГАБШАГАЙ hАРА

«Маяк» колхоздо сенаж дараха хүдэлмэри үдэр бүхэндэ үргэдэнэ. Эндэ КСК-100, «КИР» түхэлэй комбайнууд, зургаан автомашина, тэргэтэй трактор хүдэлгэгдэнэ. Табан үдэр соо түрүүшын 500 тонно шэмэтэ тэжээл дарагдаа.

Бурнашево тосхоной урда талада добо дээрэ түхеэрэгдэhэн hүнэй фермын дэргэдэхи айхабтар ехэ, ханха зайдан траншей багта трактор, автомашинануудай хүнхинөөн ойро зуурашье замханагүй. Түсгаар үндэр болгогдоhон кузоваараа дүүрэтэр сэл хүхэхэн хэршэмэл ногоо шэрэhэн автомашинанууд хойно хойноhоо hубарин ерэжэ, энэ доошоо гүнзэгы нүхэнэй наада захаhаань дарагдажа байhан тэжээл дээрэнь ашаагаа хүбхэгэд гэтэр хүнтэрүүлжэрхиhөөр лэ, hөөргөө тооhо бурьюулан ябашанад. К-700 түхэлэй адар томо трактор буулгагдаhан ногооень намхалзатар даража, урагша хойшоо хүндөөр хүүен нягтаруулна. Эдэ бүгэдые харахада, ехэл сүлөөгүй ажалай охин түлэг дундаа ябажа байна гэжэ ойлгохоор hэн.

Энэ нүхэнhөө холо бэшэхэнэ зогсоhон дунда зэргын, ташарайгүйхэн бэетэй, нюдэндөө шэлтэй хүн гартаа блокнот бариад, тэрээн соогоо юушьеб даа тэмдэглэнэ. Тэрээнтэй танилсажа, хэдэн үгэ андалдабабди. Энэмнай отделениин тоо бүридхэгшэ Н. И. Арефьев байба.

ЭРШЭТЭ АЖАЛЫНЬ ЭХИЛЭНХЭЙ

— Сайн байна! Энэ хүдэлмэреэ үнинэй эхилээ гүт?—гэжэ асуухадамни, тэрэ дансаяа хармаандаа хэhээр:

— hаянайл эхилэнхэйбди. Хэрбээ үдэр сагайнь хэрэгтэй болохо hаань, июлиин 11-дэ захалаабди. Траншеймнай аяар 3,5 мянган тоннын аад, энээнээ hаядаашье дүүргэхэгүйбди. Юуб гэхэдэ, энэ нүхэнэй тэн хахадтань силос дарагдаха юм. Харин силостэ оруулагдаха ургамалнай августын эхеэр хуряагдахаар болохо. Тиимэhээ бидэ траншейнгээ хахадыень сенажаар дүүргэхэмнай гээшэ. Табадахи үдэрөө хэды хүдэлжэ байгаашье hаа, машина, техникэмнай яhала гэмгүй, бараг ашаглагдана,—гэжэ Николай Иванович хэлэнэ.

Эндэ ажаллажа байгшад хура бороогой орохыень хараада абажа, траншейнгээ наада захаhаань ногоогоо даража эхилhэн байба. Бидэнэрэй эдэ бүгэдые ажаглан хараhаар байтарнай, дарамал ногоон өөдөө ехэ боложо, хараа байса нэмэжэл байгаа hэн.

Тарбагатайн районой «Маяк» колхоз малай эдихэ шэмэтэ тэжээл ехээр нөөсэлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. Тиимэhээ тэдэнэр июлиин тэнгээр энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ эхилээ бшуу. Эндэ сньhожоруулагдамал отрядайхид (даагшань — отделениие эрхилэгшэ П. А. Родионов) сенаж даралгаяа эртэ үглөөнhөө үдэшын харанхы болотор эрхилнэ. Түс отряд машина, техникээр гүйсэд хангагданхай. Механизаторнууд Леонид Наталин, Василий Ивлев гэгшэд КСК-100 түхэлэй, «КИР» түхэлэй агрегадуудаар Заюуртын полиин доннигые сабшажа байнхай. Түсгаар үндэр болгогдоhон кузовтай зургаан автомашина, тэргэтэй нэгэ трактор энэ ургасыень шэрэжэ, нүхэндэ асаржа буулгана. Эндэ Тарбагатайн транспортна предприятиhаа КамАЗ түхэлэй хоёр автомашина табигданхай. Эдэнэр арбаад модо газарhаа үдэртэ 6—7 эрьесэ хэдэг юм. Иигэжэ түс отрядай гэшүүд 500 тонно шэмэтэ тэжээл дараад байгаа hэн.

Д. ДОНДОКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: К-700 түхэлэй тракторай механизатор Е. Ф. Родионов.

Авторай фото.

ДҮРБЭН ҮДЭР СОО—600 ТОННО

Хэжэнгын районой Ушхайтын совхозой тэжээл бэлэдхэгшэд бороотойшье үдэрнүүдтэ наранай гарахые хүлеэжэ байнгүй, сенаж даража эхилээ юм. hүүлшын дүрбэн үдэрэй туршада Хөөлэнтиин нуурhаа холо бэшэхэнэ ажалай сууряан замханагүй. Эндэ жэл бүри 600 тонно шэмэтэ тэжээл — сенаж дарагдадаг. Мүнөө жэлдэ таримал ногоон, хара таряан жэгдэ hайнаар ургажа, богонихон саг соо эндэ нилээд ехэ тэжээл нөөсэлхэ арга олгобо. Совхоздо сенаж, силос дараха амяараа түсхай звено байгуулагданхай. 20 хүнhөө бүридэhэн габшагай энэ звеное совхозой тэжээл үйлэдбэрилгын талаар агроном коммунист А. О. Ешиев хүтэлбэрилнэ.

— Бидэнэй урда нилээд харюусалгатай зорилго табигданхай. Богонихон саг соо, хэдыхэн лэ үдэрэй туршада, 1850 тонно сенаж дараха даабаритайбди. Эндэ 600 тонно дараад, удаань hүнэй комплексын дэргэдэ 750 тонно, Шулуун гэжэ газарта байрладаг гүүртын хажууда 600 тонно нөөсэлхэбди. Дүй дүршэл бии, нёдондо хэhэн сенажнай hайн шанартай, голодоhогүй байгаа hэн. Тэрэл хэбээрээ 3—4 үдэрэй туршада үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ, энэ ехэ, бетоноор жэлэгдэhэн нүхэн соогоо hайн шанартай, сэбэр тэжээл даража хушаха гэжэ оролдожо байнабди,— гэжэ Амгалан Онжапович хөөрэнэ. — Тэжээлээ улам шэмэ шүүпэтэй болгохын түлөө мочевинэ сүршэнэбди. Нэгэ тонно ногоон тэжээлдэ 2 килограмм оруулхада зохид гэжэ тодорхойлогдонхой.

Звенодо хүдэлдэг 9 жолоошон сүлөөгүй, хэршэгдэhэн тэжээл хойно хойноhоо асаржа, нүхэн соо оронгүй, хажуу тээhээнь буулгаад, шамдуу түргэн комбайнуудтаа бусана. Үдхэн, шэмэтэй ногоо сабшажа, хэршэжэ, зөөдэг машинануудые hаатуулангүй ябуулхын түлөө комбайнуудые жолоодогшод коммунистнууд Леонид Николаевич Килин, Владимир Нанзатович Намжилов гэгшэд оролдоно. Тэжээл зөөгшэд Зориг Рампилов, Цыренбал Будаев, Батор Базаров болон бусад мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ дабшана гэжэ нүхэр Ешиев хөөрэнэ.

Нүхэн соо хаягдаhан ногоо жэгдээр, тон нягтаар дараха харюусалгатай хүдэлмэри үнинэй бульдозерист Виктор Павлович Ермаковто даалгагданхай.

— Энэ хүмнай найдамтай, одоо урдаа хараха хүнүүдэймнай нэгэн юм. Даалгагдаhан ажалаа жэншэдгүй хэхэ, hууха байхагүй, бусадтаашье тон эрилтэтэйгээр хандадаг юм, — гэжэ звеное даагша хүсэтэ трактораар нүхэн соохи ногоо нягталжа байhан хүн тухай хөөрэнэ. — Иимэ эршэтэй ажал гэнтэ эхилээгүй, звено энээнhээ холо урид техникээ заhабарилаа, сенаж нөөсэлхэ нүхэн соогоо ариг сэбэр болгоо, бульдозероор нёдондоной үлэhэн тэжээл түлхижэ, бороодо сугларhан уhыень насосоор hорожо сэбэрлэhэн, хатааhанай удаа ажалаа эхилээ hэмди.

Звеногойхид үглөөнэй зургаанда бодожо, hүниин харанхы болотор, ногоон тэжээлэй ерэжэ байхада, хахад hүни болоторшье хүдэлдэг гуримтай юм байна.

— Түрүүшээр ашаанай машинанууд үсөөдэжэ, зарим тэды hаатуулан алдаа, мүнөө бүхы юумэ жэгдэрэнхэй,— гэжэ агроном хөөрэнэ.

Звено үгтэhэн даабаряа болзортонь дүүргэжэ, эрхим шанартай сенаж бэлэдхэhэнэй hүүлээр силос даралгада орохо юм.

Б. НАМДАКОВ.

Хэжэнгын район.

УРГАСАНЬ hАЙН

Хүрбын совхозой луговодуудай саг соогоо ажалаа hайнаар, эмхитэйгээр ябуулhанай ашаар байгша ондо энэ нютагаар ургаса ногоон яhала үдхэнөөр, үндэрөөр урганхай. Түс ажахынхид июлиин эхеэр үбhэндөө орожо, энэ харюусалгатай хаhаяа эмхи гуримтайгаар эхилээ. Эдэнэрэй дундаhаа үнинэй луговод Н. З. Закировай даадаг үбhэшэдэй звеногойхид хэнhээшье эртүүр ургасаяа хуряажа эхилhэн байна. Мүнөө тэдэнэр Тээгдэ тосхонhоо зүүлжээ оршодог Бэлшэр, Бааза гэжэ сабшалангай ногоо унагаажа, hүринүүдые бодхоожо захалба. Косилкашад Г. Закиров, А. Закиров болон бусад сэлмэг үдэрэй час, минута бүхэниие зүбөөр хэрэглэн, даалгагдаhан техникээ аша үрэтэйгөөр ашаглахые оролдоно. Звеногой гэшүүд гар хажууraар шугы, бургааhан багаархиие, ой модоной соорхойе, hубаг хаанабуудай захаар сабшана.

hаялсын сабшалан дээрэ В. Б. Ринчиновэй даадаг звеногой гэшүүд ажаллажа байна. Звеное даагша өөрөө луговод юм. Тэрэ даалгагдаhан 360 гектар дээрэhээ үбhэ ехээр hүрилжэ абахаар хараална. Эндэхи сабшалангай ургасань яhала hайн.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.
Хорины район.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ — ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

ЖОЛООШОД ЗОРИГЖОНХОИ

«Бурятавтотранс» нэгэдэлэй подразделенинүүдэй жолоошод, слесарьнууд хүдөөгэйхидтэ үбhэ хуряалгын үедэ туhаламжа үзүүлхэ хүдэлмэреэ эмхитэйгээр эхилээ. Ашаа зөөдэг автотранспортна 1-дэхи, 3-дахи предприятинуудай, 1268-дахи автоколонныын болон 1-дэхи, 3-дахи ПАП-ай түлөөлэгшэд Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина», «Одон» совхозуудта ажаллахаар ошонхой. Бүхыдөө эдэнэр 450 тонно үбhэ өөhэдын хүсөөр бэлэдхэжэ, ажахынуудта тушааха зорилготой. 1-дэхи ГАП-айхид, 1268-дахи автоколоннынхид илангаяа ехэ даабаритай. Эдэнэр түс түстаа 120-120 тонно hайн шанартай үбhэ бэлэдхэхэ юм.

Гэхэтэй хамта, нэгэдэлэй бусад жэжэ предприятинууд, управлениин материально-техническэ талаар хангалтын конторын хүдэлмэрилэгшэд Загарайн районой Эрхирэгэй совхоздо овощ харууhалан ургуулха хэрэгтэ туhаламжа үзүүлжэ байнхай. Бүхыдөө эдэнэр 8 гектар газарта капустын бог үбhые түүхэ, газарыень зөөлэрүүлхэ хүдэлмэреэ дүүргээ шахуу.

ТОДОРХОЙ ДААБАРИТАЙГААР

Республикын ниислэл хотын барилгашад Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ өөhэдынгөө хубитые оруулдаг гээшэ. Мүнөө «Жилгражданстрой» трестын нүүдэл-оньhожоруулагдамал 162-дохи колонныын, барилга-хабсаралгын 4-дэхи управлениин механизаторнуудай бригада Хориин районой Анаагай совхозойхидто ошонхой. Эдэнэр өөhэдынгөө оньhон техникые абаашанхай юм.

Гадна барилгашад Вахмистрово hуурин шадар овощ харууhалан ургуулха талаар тодорхой даабаритай.

ТУhАЛАМЖАНЬ ҮРГЭДЭНЭ

Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэд Яруунын районой 9 ажахыда, тэдэнэй тоодо «Дружба» колхоздо, «Юбилейный», «Целинный», Нарhатын, «Комсомольский», Витимэй, Тулдуунай, Яруунын, Иисэнгын совхозуудта саг үргэлжын шефскэ туhаламжа үзүүлдэг заншалтай. Малшадта, хүдөөгэй ажалшадта байрын гэрнүүдые барихаhаа гадна ажал хүнгэдхэдэг оньhон түхеэрэлгэнүүдые тодхожо, хабсаргажа үгэдэг.

Мүнөө жэл эндэхи хүдэлмэришэдhөө бүридэhэн 6 бригада районой хүн зондо 18 гэр бариха зорилготой. Бүхыдөө 40 хүн эдэ барилганууд дээрэ хүдэлнэ. Тэрэшэлэн заводой барилгын управлениин түлөөлэгшэд Гүүндэ hууринда соёлой байшан бодхоолсожо байнхай.

Гэбэшье хүдөөгэйхидтэ туhаламжа энээгээр хизаарладаггүй юм. Үбhэ, таряа хуряалгын халуун хаhада заводойхид шефтээ абаhан ажахынуудтаа зоридог. Мүнөө яруунынхидта үбhэ хуряалгада туhалхаhаа гадна заводой 70 хүдэлмэришэд Онохойн совхоздо 40 гектар газарта овощ харууhалан ургуулха хүдэлмэриие даажа абанхай.

Г. ТУРТУЕВА.

ШАГНАЛ

Үйлэдбэриин «Бурятводоканал» нэгэдэлэй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, үйлэдбэриин үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаhанай түлөө түс нэгэдэлэй түсэблэлгын-экономическа таhагай начальник **Гуляева** Вета Васильевна, нэгэдэлэй слесарь **Иванов** Николай Алексеевич Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

* * *

Ажаhуудалай - коммунальна ажахые хүгжөөлгэдэ габьяатай байhанайнь түлөө үйлэдбэриин «Бурятводоканал» нэгэдэлэй ахалагша инженер **Волкова** Зинаида Андреевнада, түс нэгэдэлэй сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй **оператор Кит** Дарья Федоровнада **«Буряадай АССР-эй ажаhуудалай-коммунальна ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь, коллективэйнгээ ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаhанайнь түлөө, түрэhөөр 70 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдын авиационно заводой ахамад бухгалтер Петр Степанович **Ивашинниковые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ШЭЛЭН АБАХА, АНХАРАЛТАЙГААР ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

Партийна зэргэнүүдые бэхижүүлгэ, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлгэ хадаа партийна организацинуудай саг үргэлжын анхарал доро байдаг асуудал мүн. Энээн тушаа КПСС-эй XXVII съездын материалнууд соо тон хурсаар заагдана. «Партида абаха, КПСС-эй гэшүүнлэ кандидадуудые хүмүүжүүлхэ талаар Киргизиин партийна организацинуудай ябуулдаг хүдэлмэри тухай» КПСС-эй ЦК-гай абаhан тогтоол гүнзэгы удхатай, үдэр бүриин манай хүтэлбэрилхы документ бахаар.

Эдэ документнүүдые хүтэлбэри болгон, КПСС-эй райком, партийна эхин организацинууд партида шэнэ хүнүүдые абаха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна, энээниие саашадаа бүри гүрилүүлхын, нарижуулхын тула оролдолго гаргана. Түрүү, эдэбхитэй хүдэлмэришэдые, колхозниигуудые, хүдөөгэй интеллигенциин түлөөлэгшэдые партида шэлэн абаха, ажалша коллективүүдэй урда табигдажа байгаа политическэ болон ажахын шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ үзүүлэгдэдэг партийна нүлөө үргэдхэхэ асуудалнуудта тон харюусалгатайгаар хандаха эрилтэ партийна эхин организаци бүхэнэй урда табигдана гээшэ. Парти доторой энэ шухала хүдэлмэрие КПСС-эй райком ходо шэнжэлжэ, шалгажа, зохихо хэмжээ абажа байдаг гэжэ тэмдэглэхээр байна. Һүүлэй үедэ партида абаха, КПСС-эй гэшүүнлэ кандидадуудые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриин районой доторхи байдал нарижаар шалгагдаhан юм. Эгээл энэ асуудалаар «50 лет Октября» колхозой парткомой тоосоон КПСС-эй райкомой бюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ бэлэй. «50 лет Октября», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай, райониие больницын, райгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таhагай партийна эхин организацинуудта партида шэнэ хүнүүдые абаха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри яhала гэмгүйгөөр ябуулагдана.

Районой партийна организациин һүүлэй табан жэлэй туршада ябуулhан хүдэлмэриин дүнгүүдые харахада, энэ үедэ 78 хүн партида абтаа. Манай районой байдалаар болоходоо энэ бага бага дүн гэжэ тэмдэглэмээр. Партида абтагшадай дилэнхи олониинь үйлэдбэриин түрүүшүүл, 51 процентнь комсомолшууд болоно. Партиин зэргэдэ жагсагшадай олонхиинь КПСС-эй Устав соо заагдаhан эрилтэнүүдые жэншэдгүйгөөр дүүргэжэ ябана, нийтын ажабайдалда эдэбхитэй хабаадалсана. Юрэдөө, коммунист гэhэн нэрэ зэргэдэ хүрэмөөр хүдэлнэ, ажаhууна. Жэшээ болгон, «50 лет Октября» колхозой залуу коммунист Э-Б. Д. Путункеев тухай нэгэ хэдэн үгэ хэлэhүү. Энэ нүхэр мал адуулагшаар хүдэлмэрилнэ.

Өөрынгөө даahан ажалда тон харюусалгатайгаар, эээн ёhоор хандахатаяа зэргэ бүхы коллективэй хамтын хэрэгтэ бэлиг шадабарияа, хүсэл эрмэлзэлээ зорюулжа ябалаг хүн юм. 1985 оной Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ нүхэр Путункеев илажа гараhан байна. Партийна болон нийтын даабаринуудые эдэбхитэйгээр дүүргэдэг залуу коммунист нютаг зондоо ехэ хүндэтэй болонхой. Нимэ жэшээнүүд район соо олон ааб даа.

«50 лет Октября» колхозой партком, түс ажахын хоёрдохи отделениин, Сорогой дунда hургуулиин эхин парторганизацинууд, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, районой хэлхээ холбооной узелай, райбольницын партбюронууд партида орохоёо хүсэгшэдтэ зууршалга бэшэлгэдэ эрилтэ ехэтэйгээр хандана. Партида абахыень hайшааhан зууршалгын түлөө коммунистнууд болон ВЛКСМ-эй комитедэй али зэргын харюусалгатай байhаниие ойлгуулхые оролдоно. Партида абаха тухай асуудал партийна нээмэл суглаан дээрэ зүбшэгдэнэ. Кандидатска стаж гаралгын үедэ залуу коммунистын шэнжэ шанарай ямар байhаниинь тодорхойлогдоно. Партийна даабари үгэхэ, политическэ гү, али экономическа hуралсалда заатагүй хабаадуулха гэхэ мэтын асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдадаг болонхой. Гэхэ зуура партиин зэргэнүүдые үргуулха, бэхижүүлхэ хэрэгтэ заримдаа ёhын тэдысэ, хайша хэрэгээр хандаха ушарнууд манай ажабайдалда үзэгдэнэ. «50 лет Октября» колхозой партком, «Улаан-Аха», «Коммунизм» колхозуудай партбюронууд үйлэдбэриин гол участогууд дээрэ ажалладаг түрүү колхозниигуудые партида шэлэн абахые оролдоногүй. Эдэ ажахынуудта эрхим ажалаараа ходо шалгаран ябадаг залуу механизаторнууд, адуун hүргые үсхэгшэд, мал адуулагшад олон. Теэд нимэ зонтой ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй бшуу. «50 лет Октября» колхозой парторганизаци үнгэрhэн табан жэлэй туршада нэгэншье тракторист, шофёрые, адуушание, hаалишание зэргэдээ абаагүй байха юм. Нимэрхүү байдал «Улаан-Аха», «Коммунизм» колхозуудай партийна эхин организацинуудта үзэгдэнэ. Залуу коммунистнуудай ажалай, нийтэ политическэ эдэбхиие хүгжөөхэ, партийна даабари дүүргүүлжэ байха асуудалнуудта анхарал hулаар хандуулагдана.

Партида орохоёо хүсэгшэдэй ажал хэрэгээр, ажабайдалаар, нийтын абьясаар эртэнhээ hонирхохо, эдэбхи эрмэлзэлынь шалгаха, шэнжэ шанар, сэдьхэл бодолынь алаглаха, суртаа хүдэлдэг нүхэдэйнь hанамжые, ажаглалтые мэдэжэ абаха шухала гэжэ КПСС-эй райком, тэрэнэй аппарат партийна эхин организацинуудта ходо заабаридаг гээшэ.

Имагтал нүхэдэйнь сэдьхэжэ ябаhан бодолые толорхойгоор элирхэйлхын тула партида абалгын хэрэг нээмэл партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг. Энэ дүршэл манай хүдэлмэридэ тогтонижонхой, аша туhатай хэмжээн боложо шаланхай.

КПСС-эй райкомой дэргэдэ бии болгогдоhон партийна комиссиин хүдэлмэри энэ хэрэгтэ ехэ туhа хүргэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Комиссиин гэшүүдээр партийна ажабайдалай ёho гурим hайн мэдэхэ, дүршэл баянтай, партийна болон үйлэдбэриин ехэ стажтай коммунистнууд баталагданхай юм. Тэдэнэр партида орохоёо мэдүүлгэ барингшадтай түс тустайнь ехэ анхаралтайгаар хөөрэлдэдэг. КПСС-эй Программа болон Устав хэр ойлгоhыень мэдэжэ абадаг, ажабайдалаарнь hонирходог, ажалша коллективүүдэй гэшүүдэй hанамжада анхарал хандуулдаг гээшэ. Тиигэхэ зуураа партида абалгын документнүүдэй хэр зүбөөр бэшэгдэhые шалгадаг юм. Ажахынуудаар, коллективүүдээр ябахадаа, тэндэ хүдэлдэг залуу коммунистнуудтай уулзажа хөөрэлдэдэг, Уставаар тодорхойлогдоhон болзороо кандидадуудай ямараар дабажа, нийтынгээ даабариие хэр дүүргэжэ байhаниие шалгадаг, тэдэнэй партиин гэшүүндэ орохо бэлэдхэлдэнь туhаламжа үзүүлдэг юм. Тобшолон хэлэхэдэ, партийна олонхи организацинууд партиин гэшүүндэ кандидадуудай политическэ мэдэсые, ажалай болон нийтын эдэбхиие, шэнжэ шанарые шалгахадаа, элдэб янзын онол арга хэрэглэдэг юм. Илангаяа кандидадуудай ажаллаха шабари, социалис мүрысөөндэ хабаадалга, нийтын эдэбхи тушаа түбхын түрүүндэ анхарагдана.

Гэхэтэй хамта партида шэнэ хүнүүдые абаха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ дутагдалнууд ушардаг гэжэ хэлэхэ байнаб. Партида абахыень зууршалга үгэhэн зарим нүхэд алдуу гаргана. Хүнэй шэнжэ шанарые, политическэ талаар хатуужалыень хүсэд мэдээгүй байжа, партида абахыень зууршалhан саарha бэшэжэрхинэ. Энэ хадаа шухала хэрэгтэ тон харюусалгагүйгөөр хандаhан ябадал болоно бшуу. Нимэ алдуу гаргагшадта КПСС-эй Уставай ёhоор зохихо зэмэ тохохо ушар үзэгдэhэншье байха.

Залуу коммунистнуудтай сааг үргэлжын, аша үрэтэй хүдэлмэри ябуулха шухала. Энэмнай хүмүүжүүлгын ехэ удхатай хэмжээн шуу. Тэдэнтэй түс тустайнь хөөрэлдөө үнгэргэхэ, партийна суглаан дээрэ гү, али парткомой ба партбюрогой заседани дээрэ залуу коммунистнуудай тоосоо шагнаха, зүбшэн хэлсэхэ, hургаха гээшэ тон хэрэгтэй хүдэлмэри гэжэ тоолонобди. Зүгөөр энэшье хэрэгтэ ёhын тэдысэ хандаха ябадал үзэгдөөд лэ байдаг.

Залуу коммунистнуудай hургуули КПСС-эй райкомой дэргэдэ бии болгогдонхой. Бюрогоор баталагдаhан түсэбэй ёhоор, хэшээлээ үнгэргэдэг ааб даа. Һуралсалда ябагшадай үмэнэ КПСС-эй райкомой секретарьнар, таhагуудые даагшанар, совет болон ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд партийно-эмхидхэлэй, политическэ, ажахын асуудалнуудаар лекци уншадаг, элидхэл хэдэг байна. КПСС-эй Программа ба Устав, партиин дотоодын болон гадаадын политика шудалалга нимэ hуралсалай гол зорилгонь юм. Гадна залуу коммунист бүхэн политическэ болон экономическа hуралсалда баhал ябажа, өөрынгөө юрэнхы мэдэсые дээшэлүүлнэ.

Партийна организацинуудые бэхижүүлгэ, арадай ажахын алибаа участогууд дээрэ партийна нүлөө үргэдхэлгэ, ажалшадай ажалай болон политическэ эдэбхи хүгжөөлгэ хадаа партиин зэргэдэ шэнэ хүнүүдые шэлэн абалгаhаа, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлгэhээ үндэhэтэй. Парти доторой энэ шухала асуудалда онсо анхарал хандуулха эрилтэ КПСС-эй XXVII съезд табина. Коммунист бүхэнэй эдэбхи хүгжөөхэ, үүргыень, харюусалгыень дээшэлүүлхэ, тиигэжэ политическэ болон социально-экономическа зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ эрилтын онсоор табигдаhаниинь ойлгосотой.

Н. БАЗАРОВ,
КПСС-эй Ахын райкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таhагые даагша.

Түнхэнэй совхозой овощ ургуулагшадай звеное партиин гэшүүн Тамара Ивановна Шубина толгойлдог юм. Звенее даагша бага наhанhаа овощ ургуулжа, нилээд дүй дүршэлтэй болонхой. Тэрэнэй ударидалга доро хүдэлдэг 13 хүнэй дунда үкинэй огородшод Лариса Борисовна Зурбаева, Светлана Сергеевна Цыбикова, Евгения Павловна Шубина гэгшэд хүдэлдэг байна. Звенодо даалгагдаhан 8 гектар дээрэ капуста, үгэрсэ, морхооб, свёкло гэхэ мэтэ ургуулагдадаг гээшэ. Бүхы хүдэлмэринь тон эмхитэйгээр, тусхай графигаар ябуулагдадаг. Хэзээ, ямар участогта уhалха, буртаг ноооень сэбэрлэхэ тушаа тэндэнь тодорхойгоор заагданхай байдаг. Тэдэнэй ургуулhан овощние гүрэндэ тушаахаhаа гадна, совхозой ажалшадта хубаадаг, хүүгэдэй саадта үгэдэг байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: овощ ургуулагшад Л. Б. Зурбаева, Т. И. Шубина, С. С. Цыбикова, Е. П. Шубина.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ЭЛШЭ ХҮСЫЕ ГАМТАЙГААР ХЭРЭГЛЭХЭ

Гусиноозерскын ГРЭС-тэ партийна суглаан hаяхан үнгэргэгдэжэ, Гусиноозерскын ГРЭС-эй энергетическэ объектнүүдые үбэлжэлгын үедэ хүдэлгэхэ талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри тухай асуудалые коммунистнууд зүбшэн хэлсэбэд. Түс суглаан дээрэhээ хэгдэhэн тэмдэглэлнүүдые уншагшадай анхаралда дурадханабди.

1986—1987 онуудай үбэлые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула электрын элшэ хүсөөр хангадаг, тэрэниие ашагладаг предприятинүүдые үбэлжэлгэдэ hайнаар бэлэдхэхэ шухала гэжэ парти болон гүрэн түрэмнай тон зүбөөр эрилтэ табина гээшэ. Энэ асуудал элшэ хүсэ хэрэглэдэг объектнүүдые ашаглалгада оруулха болзорой удаарhанhаа, дулаанай болон электрын элшэ хүсэнүүдэй ехээр дуталдадаг ушарhаа нэн түрүүн дулдыдана бшуу. Онсолбол, манай регионда 600 мегаватт электрын элшэ дуталдана гэхэ гү, али Гусиноозерскын ГРЭС-эй гурбан энергоблогой үйлэдбэрилдэг хүсэнтэй адли электроэнерги хэрэгтэй болоно гэжэ элидхэл соогоо Гусиноозерскын ГРЭС-эй ахамад энергетик **В. И. Антонов** тэмдэглэбэ.

Банигша оной июнь hарын эхиндэ КПСС-эй ЦК-да үнгэргэгдэhэн зүблөөндэ обкомуудай, крайкомуудай, республикануудай ЦК-гай секретарьнар, министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, предприятинууд болон барилганuудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадаhан байна. КПСС-эй XXVII съездын эрилтын ёhоор, оронойтүлишын-энергетическэ комплексын байдалые хараадаа абажа, электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ предприятинуудай барилганuудай ябаса ба тэрэниие ашаглалгада оруулха тухай асуудалнууд тэндэ зүбшэн хэлсэгдээ. Илангаяа энергоагрегадуудые, энергетическэ хүсэ дамжуулдаг линиинүүдэй болон элшээр хангадаг бусад түхеэрэлгэнүүдэй барилгые түргэдхэхэ шухала, гэжэ тэндэ онсолон тэмдэглэгдээ. Тэрэшэлэн оронойтүлишын-энергетическэ олон объектнүүдтэ, тэрэ тоодо Гусиноозерскын ГРЭС хүдэлмэришэдэй кадрнуудаар муугаар хангагданхай, хэрэгтэй технологическа хэрэгсэлнүүдые, металло-конструкцинуудые болзор соогоо абанагүй, тэрэшэлэн барилгын хүдэлмэри эндэ hулаар эмхидхэгдэнэ гэжэ тэрэ зүблөөн дээрэ заагдаhан байна.

Һүүлшын табан жэлэй туршада Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгада гүйсэд hайнаар мүнгэн hомологдоогүй байгаа. Илангаяа хүдэлмэришэдые гэр байраар хангаха, социально-соёлой объектнүүдые бариха хүдэлмэридэ түсэбэй ёhоор үгтэhэн мүнгэн болото дээрээ ашаглагдаагүй hэн. Энэ байдалые тайлбарилхада, тэрэ аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ материально-техническэ хэрэгсэлнүүдээр хангаха хүдэлмэри эмхидхэгдээгүй бшуу. Энээнhээ уламжалан, ГРЭС-эй барилга удаараа, тодорхойлбол, 1979 ондо 2500 хүн ажалладаг hаа, 1984 ондо тэдэнэй хахадынь болохо 1130 барилгашан үлэhэн байна.

Тиимэhээ нимэ байдалые дары усадхаха, 1986 ондо шэнэ энергетическэ объектнүүдые ашаглаха түсэбэйнгоо уялгануудые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ зорилготойгоор тусхай нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэ энэ зүблөөн дээрэ гол анхарал хандуулагдаа. Бүхы хүсэеэ, нөөсэ баялигуудаа эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ хабаадуулха, барилгын үйлэдбэриие, ажалай эмхидхэлэй ба хүдэлмэриин сагай гээлтые хорооха, барилгын техникэ болон материалнуудые зүбөөр хэрэглэхэ талаар хүдэлмэри үндэhөөрнь hайжаруулагдаха ёhотой. Барилгын эмхи зургаануудай коллективүүдэй дунда ябуулагдаха эмхидхэлэй болон политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ гэжэ заагдаа.

Манай ГРЭС-эй барилгын зарим участогуудай подразделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ тухай хэмжээ ябуулгануудайнгаа нийтэ нэгэ түсэбтэ өөhэдынгөө коллективүүдэй оруулха хубитые мүнөө хүрэтэр тодорхойлоогүй байhаар. Нэрлэбэл, 5-дахи СМУ (Галикберов) ВЭМИ-гэй (Мякишев), Гидростройн (Гимодеев) болон бусад үбэлжэлгэдэ бэлдэлгын хүдэлмэриие hайнаар эмхидхэнэгүй. Тэрэшэлэн 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи участогуудые дулаалха талаар ябуулха хүдэлмэридэ гүнсэд анхаралаа хүтэлбэрилэгшэд хандуулаагүй байhандань бидэ мүнөөдэр партийна сагнаалтэ үгэхэ зэргэтэйбди гэжэ В. И. Антонов онсолбо.

Мүнөө үедэ 4-дэхи автобазада, «Востокэнергомонтажай», «Электросибмонтажай» коллективүүдтэ үбэлжэлгэдэ бэлдэлгын хүдэлмэри яhала hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Харин бусад эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд юун тухай бодоноб? Айхабтар хүндөөр үнгэрдэг үбэлжэлгэдэ бэлдэлгэдэ үгтэhэн 4,5 hарын хоёр hара шахуунь үнгэрбэ бшуу. Тиимэhээ дулаасуулгын бүхы системэнүүдые сентябриин 1 болотор бэлдэхэ шухала. Нэн түрүүн ГРЭС-эй элшэ хүсые ашаглаха хүдэлмэриие хиихэ, сентябриин 15 болотор электросетиин бүхы хэрэгсэлнүүдые туршажа үзэхэ болонобди.

В. И. Антонов элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ гидроэлектростанцида, гэр байрын социально-соёлой болон хоёрдохи ээлжээнэй объектнүүдые хангаха тухай суглаарагшадта дуулгаа. Тодорхойлбол электростанциин гол корпусой сааг зуурын хэрэгсэлнүүдые hэлгэхэ, машзал соо hайн үүдэ хэхэ, шулуу нүүрhэ хадагалха тусхай склад бэлдэхэ, түмэр замай харгы бариха болон бусад хүдэлмэри ябуулагдаха. Тэрэшэлэн гол корпусой орой шэнэлэн hэлбэгдэхэ, заhабарилагдаха ёhотой. Тиихэдэ барилгашадай хамтын байрануудта, гэрнүүдтэ дулаасуулгын системэ заhабарилагдаха юм.

Удаань Гусиноозерскын ГРЭС-эй начальник **В. М. Цыплов** Москвада үнгэргэгдэhэн зүблөөн тушаа тобшохоноор хөөрэжэ үгэhэн байна. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, кадрнуудай асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхэ, хүдэлмэришэдые социально-ажаhуудалай, соёлой талаар гүйсэд hайнаар хангаха зорилгонуудые тэрэ тодорхойлбо.

Барилгын ахамад энергетик **Г. А. Карпов**, автобазын жолоошон **В. С. Степанюк** гэгшэд элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадахадаа, коллектив бүхэн өөhэд өөhэдыйгөө объектнүүдые гүйсэд hайнаар дулаалха, электрын болон элшэ хүсэнэй дулаае аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гэжэ тэдэ онсолон тэмдэглэhэн байна. Тиихэдэ үбэлжэлгэдэ бэлдэлгын хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд дээрэ ГРЭС-эй начальнигай ашаглалгын талаар орлогшо **Г. А. Эфимцев** тогтоо.

КПСС-эй ЦК-да үнгэргэгдэhэн зүблөөндэ байлсаhан ГРЭС-эй партийна комитедэй секретарь **В. С. Яковенко**, 5-дахи СМУ-гай участогай начальник **Ф. А. Галикберов** гэгшэд үгэ хэлээ.

Партийна суглаанай хүдэлмэридэ КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой секретарь **В. П. Бартуков** хабаадажа үгэ хэлэбэ.

Б. ДЫМБРЫЛОВА,
манай корр.
Сэлэнгын район.

КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада

республикын ажалшадай харюу

ҮНДЭР БҮТЭЭСЭ ТҮЙЛАГДАХА ЁhОТОЙ

Советскэ Союзай ажалшадта КПСС-эй Центральна Комитедэй Хандалгые манай сомоной Соведэй хүн зон ехэ халуунаар, hайшаан угтаба. Үнэхөөрөөшье, арбан хоёрдохи табан жэлдэ, мүн 2000 он хүрэтэрхи үедэ совет арадай түйлаха, хэхэ хүдэлмэриин хэмжээн нилээд ехэ гэжэ ойлгонобди. Гол шухалань гэхэдэ, хуушан хэбээрээ ажаллахаяа болижо, хурдадхалгын замда гараха зорилго мүнөө табигдаад байна бшуу. КПСС-эй Центральна Комитедэй Хандалга дотор «Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гээшэ шухалын шухала асуудалнуудай нэгэниинь болоно. Эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаха гээшэ энэ зорилгые шиидхэлгын гол зам болоно»,—гэжэ заагдана.

Үндэр бүтээсэтэ ажал. Энэмнай мүнөө үнэхөөрөөшье, гол шухала хэрэг болоод байна гэжэ хэлээе. Энэ талаар түрүү дүй дүршэл манай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо яhала бии. Нэн түрүүн республика дотороо мэдээжэ хонишод — Социалис Ажалай Геройнууд О. Э. Сангадиева, Д. Б. Сундуев гэгшэдые дурдалтай. Тэдэнэр жэл бүри 100 эхэ хонин бүриhөө 150 хүрэтэр хурьгадые түлжүүлдэг мэргэжэлтэд болонхой. Тэдэнэй дүй дүршэлые бүхы колхоз соогоо үшөөл hайнаар дэлгэрүүлжэ шадаагүй байнабди гэхэдэ болохо. Юундэб гэхэдэ, 100 эхэ хониhоо 50—60 хурьга түлжүүлдэг хонишод колхоз соомнай үшөөл бии бшуу.

Түрүү хонишодой бүтээсэ ехэтэй ажалай «нюусануудые» табан хургаараа тоолоожо болохоор юм ааб даа. Нэн түрүүн тэдэнэр зунай үедэ хонидоо hайнаар харууhалжа, үбэлжэлгэдэ тобир тарганаар оруулна. Хоёрдохёор, эхирлэдэг эхэ хонидоо онсо хичалта доро байлгана, үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулна, искусственнэ үрэжүүлгые эрхим hайнаар, сааг болзортонь үнгэргэнэ. Гурбадахяар, тэжээлээ гамтайгаар гаргашалан, хони, хурьгадаа hайнаар харууhалжа, нэгэшье гарзада оруулнагүй. Эдэ гурбан «нюусыень» hайнаар шудалhан хонишод ажалдаа амжалта түйлангүй яаха hэм. Тиимэ болохолоороо хонин ажалда үндэр бүтээсэ түйлаха, бага гаргашатайгаар ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргаха хэрэг тон шухала болоод байна.

Гэхэтэй хамта колхозоймнай Хара-Уhанай бригадын бригадир, сомоной Соведэй депутат В. Д. Очировай хүтэлбэрилдэг бригадын хонишод байгша ондо 100 эхэ хонин бүриhөө бригадаараа 100 хурьга түлжүүлжэ, түрүүшын амжалта түйлаба. Колхоз дотороо бүхы хонишод үндэр амжалта түйлажа болохо байна гээд энэ баримта гэршэлнэ.

Үбhэ тэжээл хуряалгадаа оньhон техникын хүсэндэ түшэглэхэ, отара, фермэ, гүүртэнүүд дээрэ даб дээрээ шухала хэрэгтэй оньhожоруулга нэбтэрүүлхэ гээшэ тон ехэ удха шанартай гэжэ тоолонoб.

Б-М. ГАРМАЕВ,
Баргажанай районой Баян-Голой сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ХҮСӨӨТЫНХИДЭЙ ХУБИТА

Хүсөөтын сомоной Соведэй ажалшад Чернобылиин аюул усалда ороhон хүн зондо туhалха гэжэ нэгэн дуугаар шиидэhэн байгаа. Ушар тиимэhээ эндэхи совхозой бригаданууд, гүүртэнүүд, фермэнүүд болон үйлэдбэриин бусад участогуудта нэгэ үдэр олоhон салин хүлhөө аюулда ороhон хүнүүдтэ туhаламжа болгон, эльгээхын тула хүдэлмэри ябуулагдаа hэн. Арадай депутадууд, коммунистнууд болон комсомолшууд, совхозой хүдэлмэришэд, алба хаагшад — бултадаа энэ хүдэлөөндэ хабаадалсаhан байна. Сомоной Соведэй эмхи зургаанууд болон организацинуудай коллективүүд 140 түхэриг, дунда hургуулиин коллектив 70 түхэриг, «Одон» совхозой хүдэлмэришэд 2000 түхэриг мүнгэ Чернобылиин ажалшадта эльгээбэ. Тиигэжэ манай сомоной Соведэй ажалшад эб найрамдалай, амгалан тайбан ажабайдалай хэрэгтэ зорюулан, аха дүүгэй ёhоор өөрынгөө хубитые оруулба.

Б. БАЗАРГАРМАЕВ,
Мухар-Шэбэрэй районой Хүсөөтын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

АГИТАТОР, ПОЛИТИНФОРМАТОРНУУДТА

ГОЛ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

КПСС-эй XXVII съезд дээрэ партиин стратегическэ хараа шэглэл баталагдан абтаа. Энэ хараа шэглэл ямар зорилготойб гэхэдэ, үйлэдбэриие эршэ түгэсөөр хүгжөөхэ талаар эрид эрьелтэ хэхэ хэрэгтэй. Али бүхы талаараа хүгжэнги үйлэдбэрилгын хүсэнүүдтэй, үйлэдбэриин социалис болбосоронги харилсаануудтай, ажахые хүтэлбэрилгын hайнаар зохёон табигдаhан онол аргатай болохо, эмхидхэлэй ба ашаг үрын талаар дээдэ шатын экономикодо шэлжэн орохо ёhотойбди. Социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаhанай ашаар оронoймнай арадай ажахы шэнэ, бүри үндэр шатада гараха байна. Партиин XXVII съездын баталан абаhан хурдадхалгын 15 жэлэй программа дотор хүнэй зохёон байгуулхы арга боломжонуудай үүргэ онсо hүүри эзэлнэ. Энэ үүргые эдэбхижүүлхын тула hайнаар бодомжологдоhон экономическа стратеги, социальна политика болон зоригжол түгэс хүмүүжүүлгын хүдэлмэри гурбан хоорондоо нягта холбоотойгоор бэелүүлэгдэхэ ёhотой бшуу.

Партиин съездэ хэhэн КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл хурдадхалгые юрэнхыгээр ойлгохо ушарhаа hэргылнэ. Хурдадхаха гээл hаа, бүхы юумые түргэнөөр хэхэ гэжэ hанажа болохогүй... Эндэ нэн түрүүн продукциин шанар болон ажалай шанарые эрид дээшэлүүлхэ тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Харин эрхим шанартай ажал хаа хаанагүй түйлахын тула үзэл бодолой-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие үндэр хэмжээндэ ябуулха шухала.

Түс экономическа стратегеэр хараалагдаhан орёо зорилгонуудые ойлгохо талаар бэрхэшээлнүүд үзэгдэнэ. Совет хүн бүхэн хурдадхалгые ухаан бодолоороо ойлгохоhоо гадна, зүрхэ сэдьхэлээрээ хадуун абаха ёhотой. Энээниие түйлахын тула бүхы хуушарhан, мүнөө үе сагhаа гээгдэhэн hанал бодол, ойлгосо, абари занhаань hалаха болоно. Тиихэдээ шэнэ hанал бодол, абари зан, ажалдаа болон ажабайдалда шэнээр хандаса хүмүүжүүлхэ болонобди.

Байгша 1986 онойшье түсэбүүд хурдадхалгын хараа шэглэлтэй. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ национальна доходой жэлэй дунда зэргын ургалта 3,2 процент байгаа hаа, 1986 ондо 3,8 процент болохо юм. Үнгэрэгшэ табан жэлдэ промышленна үйлэдбэриин нийтэ хэмжээн дунда зэргээр 3,8 процентээр дээшэлhэн hаа, харин 1986 ондо 4,3 процент дээшэлхээр хараалагдана. Ажалай бүтээсэ XI табан жэлдэ 17 процентээр ургаа hаа, XII табан жэлдэ 20—23 процент ургахаар түсэблэгдэнхэй. Үнгэрэгшэ табан жэлдэ хүн зоной бодото олзо орошо 11 процентээр дээшэлээ, XII табан жэлдэ 15 процентээр дээшэлхэ.

Һүүлэй 15 жэлэй туршада ажалай бүтээсэ 1,7 дахин ехэ болоhон байгаа hаа, ерэхэ 15 жэл соо 2,3—2,5 дахин ехэ болохо, 1971—1985 онуудай туршa соо 1,6 миллиард дүрбэлжэн метр гэр байрын талмай баригдаhан hаа, ерэхэ гурбан табан жэлнүүдэй үедэ 2 миллиард дүрбэлжэн метр баригдахаар хүлеэгдэнэ. Иигэжэ гэр байра барилгые хурдадхаhанай ашаар 2000 жэл хүрэтэр совет бүлэ бүхэниие амяараа квартиратай гү, али түсгаар гэртэй болгохо арга олдохо байна.

Ерэхэ 15 жэл хадаа социализмые нарижуулан hайжаруулха түүхэтэ замай шухала шатань болоно. 2000 он болотор социальна үргэн программа бэелүүлэгдэхээр хараалагдана: хүн бүхэнэй бодото олзо доходые 1,6—1,8 дахин ехэ болгохо; бүхы хүн зониие ашаг үрэ ехэтэй ажалтай байлгаха; бар хүсэнэй ажалые нилээд хорооха, үйлэдбэридэ тэрэнэй хэмжээе 15—20 процентээр доошолуулха; хэрэглэмжын нийтын фонднуудые 2 дахин ехэ болгохо; нийтын баялигые 2 дахин шахуу ехэ болгохо.

Ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын хэрэгтэ Сибириин дүүргэхэ үүргэ ерэхэ 15 жэлэй туршада бүри ехээр дээшэлхэ байна. Сибириин үргэн ехэ хизаарта оронoймнай хүн зоной арбанай нэгэ хубиhаа бага зон ажаhууха зуураа, минеральна болон түлишын-энергетическэ бүхы нөөсэнүүдэй дүрбэнэйнь гурбан хуби, уhанай нөөсэнүүдэй хахад хубинь, үнгэтэ металлнуудай диилэнхи хуби, элдүүрилэгдэхэ газарай фондын табанай нэгэ хуби гэхэ мэтэ имагтал эндэ нөөсэлэгдэнхэй. Ороной экономикые мүнөө үедэ Баруун-Сибириин нефтегазова комплексгүйгөөр, Сибириин электростанцинуудгүйгөөр, Сибириин нүүрhэн, металл, үнгэтэ металлурги, БАМ-гүйгөөр бодомжолхын аргагүй.

Совет засагай тогтоhоной hүүлээр Сибириие ашаглалгада 100 миллиард түхэриг hомологдоhон, тэдэнэй 50 миллиардынь XI табан жэлдэ ашаглагдаhан байна. Арбан хоёрдохи табан жэлдэ 82 миллиард түхэриг hомологдохоор хараалагданхай. Сибириин газар дайдада эдэбхитэй шэнжэлгэбэдэрэлгын хүдэлмэринүүд ябуулагдаха, БАМ-ай шадар олон шэнэ томо барилганууд хэгдэхэ, хуушарhан предприятинууд шэнэдхэн хубилгагдаха болоно.

Съездын документнүүд соо Буряадай АССР-эй түлишын-энергетическэ баазада ехэ анхарал хандуулагдаа. Улаан-Үдын ТЭЦ-ые шэнэдхэн hайжаруулгын ба техническэ талаар шэнэдхэлгын ашаар республикымнай түб хотые дулаагаар хангалга дээшэлхэ юм. 1983 ондо Улаан-Үдын 2-дохи ТЭЦ баригдажа эхилээ. Түгнын нүүрhэнэй уурхайе барилга эхилэнхэй. Энэ уурхайн нэгэдэхи ээлжээн жэлдээ 6 миллион тонно нүүрhэ үгэхэ юм. 1987 ондо уурхайhаа 1,5 миллион тонно нүүрhэн абтахаар хараалагдана. Энээнhээ гадна Гусиноозерскын ГРЭС-эй 2-дохи ээлжээн баригдажа дууhаха, Озерныи полиметаллическа хэбтэшэ ашаглагдажа эхилхэ.

Эдэ шухала объектнүүдэй ашаглалгада ороhоной hүүлээр республикын түлишын-энергетическэ хангалга hайжаржа, нүүрhэнэй, электрын элшэ хүсэнэй хэрэглэмжэ промышленностьда, хүдөө ажахыда дүүрэнээр хангагдадаг болохо байна.

Буряадай АССР-эй байгаалиин нөөсэ баялигууд шэнэ табан жэлдэ эршэмтэйгээр ашаглагдаха, үйлэдбэриин олон предприятинууд томодхогдохо, транспорт болон хэлхээ холбооной хүдэлмэриин хэм хэмжээн эрид дээшэлхэ. XII табан жэлдэ республикадамнай түмэр замай болон автомобильна транспорт эршэмтэйгээр хүгжөөгдэхэ байна.

Хүдөөгэй ажалшадай урда шэнэ табан жэлдэ орёо шухала зорилгонууд табигданхай. Республикамнай 1990 он болотор сроохо таряа абалгые 660 мянган тоннодо, мяха үйлэдбэрилгые 84 мянган тоннодо, hү — 313 мянган тоннодо, үндэгэ — 325 миллиондо хүргэхэ ёhотой.

Эдэ зорилгонуудые бэе-

МҮНӨӨДЭР ЗҮҮН СИБИРИИН ГРАЖДАНСКА АВИАЦИИН УПРАВЛЕНИДЭ 60 ЖЭЛЭЙ ОЙ ГҮЙСЭБЭ

...АД ОРОНОЙ ...РАЙ ФЛОТ

Ерэхэ жэлэйнь май һарада авиаторнуудай түрүүшын коллектив байгуулагдаба. Москваһаа эльгээгдэһэн 27 авиа-мэргэжэлтэд Буряад-Монголой агаарай замаар бэелүүлэгдэхэ ниидэлгэнүүдые хангаха еротой байгаа. Аэростанци, авиационно мастерскойнууд эмхидхэгдэбэ. В. Л. Галышев, И. К. Поляков гэжэ летчигууд ерээ һэн. Уданшьегүй «Юнкерс»—Ю-13 гэжэ 4 самолёт асарагдаба. Москвагай ажалшадай мүнгөөр абтаһан түрүүшын 2 самолёт «Моссовет», «Мосторг» гэжэ нэрлэгдэбэ. Нүгөөдэ хоёрынь «Правда», «Сибревком» гэжэ нэрлүүлэгдээ бэлэй. Тэдэнэр часай 120 километр хүсэтэйгөөр аяар 350—400 километр ниидэхэ аргатай һэн.

1926 оной июлиин 22-то үглөөнэй 6 часта летчик В. Л. Галышев, бортмеханик Ф. И. Грошев гэгшэд «Моссовет» гэжэ самолёдоор Монгол ороной ниислэл Үргөө (Улаан-Баатар) хото хүрэтэр ниидэжэ, түрүүшын уласхоорондын рейс бэелүүлһэн байна. Энэ хэдэв Буряад ороной ажалшадта мартагдашагүй ушар болоо һэн. Тиигэжэ августын 1-һээ Верхнеудинск—Үргөө гэһэн агаарай замаар пассажирска самолёдууд саг үргэлжэ ниидэдэг болоһон байна.

Уданшьегүй Москва—Владивосток, Эрхүү—Шэтэ гэһэн замаар ниидэһэн самолёдууд буудаг болобо. Эсэгэ орондомнай бүтээгдэһэн хүсэтэй самолёдууд үгтэжэ эхилээ. Тиимэһээ Сэлэнгэ мүрэнэй баруун бэедэ шэнэ аэродром богони болзор соо баригдаа бэлэй...

МҮНӨӨ үедэ республикымнай агаарай транспорт бүхы районуудта арадай ажахын ашаа зөөнэ. Илангаяа арадай ажахыда авиаци үргэнөөр хэрэглэгдэдэг. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада 536 мянган гектар хүдөө ажахын талмайда авиаторнууд хоро сасаһан байна. Энэ хугасаа соо авиапредприяти 3493,8 мянган хүн зөөниие, 17 мянган тонно почто, 63,5 мянган тонно ашаа зөөжэ, арадай ажахын хэрэглэмжэ хангалгаар 534,2 мянган час ниидээ. Байгал-Амарай түмэр замай барилгые хангалгада авиаци ехэ хубитаяа оруулна.

Партиин обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй анхарал оролдолгоор авиапредприятиин материально-техническэ база саг үргэлжэ бэхижүүлэгдэнэ. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада барилгын ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Шэнэ аэровокзал ашаглалгада оруулагдаа, 400 хүнэй байха залуушуулай хамтын байра, котельнэ баригдаа, ниидэлгэ-буулгын полоса һэльбэн шэнэлэгдээ, Нижнеангарскын аэропортдо ниидэлгэ-буулгын полоса хушагдаа.

Авиапредприятиин коллективэй шэн габьяата ажал тухай удаадахи баримтанууд гэршэлнэ: СССР-эй орден, медальнуудаар зуу гаран хүн, «Аэрофлодой отличник» гэһэн тэмдэгээр 35 хүн шагнагдаа, 314 хүдэлмэрилэгшэ коммунис ажалай ударник, XI табан жэлэй социалис мүрысөөндэ 77 хүн илагша болоһон байна.

Тэдэнэй дундаһаа нэн түрүүн Г. М. Пономаренкые дурдалтай. РСФСР-эй транспортын габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Октябриин революциин ордентэ Улаан-Үдын авиапредприятиин командираар 20 гаран жэлэй туршада ажаллаһан, республикынгаа агаарай дайдаар 10 мянга шахуу час ниидэһэн габьяатай. Е. М. Ступев — ахалагша һургаан хүмүүжүүлэгшэ, Советскэ районой ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ, 25 жэлэй стажтай пропагандист, «Нормандия—Неман» гэжэ авиаэскадрилида алба гараһан дайнай ветеран, Улаан Одоной хоёр ордентэ, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ арадтаа мүнөөшье алба хэһээр. А. П. Абашеев, С. М. Тарасов, Е. Б. Бельков, Д. Д. Аносов гэгшэд коллективэймнай омогорхол юм. Ми-8 вертолётно подразделениин командирай орлогшо Л. Н. Ахметвалеев Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

1985 оной дүнгүүдээр «Жэшээтэ коллектив» гэһэн нэрэ зэргэ 23 коллективтэ олгогдоо, 10 коллектив энэ нэрэ зэргэеэ батадхаа. Ми-8 вертолёдой В. А. Коваленкын, Ан-24 самолёдой А. С. Абрашкинай, Ил-14 самолёдой Ю. А. Саперскиин болон бусад экипажнууд иимэ үндэр нэрэ зэргэтэй.

КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ И. Н. Рощиной авиатехнигүүдэй бригада (КПСС-эй обкомой Хүндэлэлэй дэбтэртэ оруулагдаһан), авиационно-техническэ 3-дахи баазын Г. В. Халтановай халаан, Ан-26 самолёдой Ю. А. Симоновэй экипаж, бусад коллективүүд үндэр дүнгүүдые туйлаа. Ан-24 самолёдой командирнууд П. П. Шергин, А. А. Орестов, диспетчер Г. А. Дорожкова, слесарь Г. Б. Жигжитов, авиатехник-бригадир В. В. Хадеев болон бусад энэ мүрысөөндэ илаһан байна.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ авиапредприятиин коллективэй урда ехэ зорилгонууд табигданхай. Ороной арадай ажахын хүгжэлтые хурдадхаха тухай КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэри манай хуули болоо. Түсэбтэ шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринуудые урагшатайгаар бэелүүлхын түлөө Зүүн Сибириин гражданска авиациин управлениин 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа һэмди. Түлишые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхын, үйлэдбэриие шэнэдхэн хубилгахын түлөө тэмсэл дэлгэрэнхэй. Байгша оной январь һарада партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан боложо, 1986 оной түсэбые декабриин 28-да дүүргэхэ, арбэлагдаһан түлишөөр 3 үдэрэй туршада ниидэхэ, 100 мянган түхэригэй алмалта хэхэ гэһэн шиидхэбэри баталагдаа бэлэй.

Байгша оной 1-дэхи кварталай түсэб уридшалан дүүргэжэ, Улаан-Үдэ хотын болон Советскэ районой транспортна предприятинуудай дунда 1-дэхи һуури эзэлжэ, дамжуулгын Улаан тугуудта хүртэһэн байнабди. Тиихэдэ нэгэдэхи кварталай дүнгүүдээр Зүүн Сибириин гражданска авиациин управлениин предприятинуудай дунда мүн лэ илаабди. Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбые дүүргэнхэйбди.

Тиимэһээ бидэнэй урда табигдаһан зорилгонуудые, абаһан социалис уялгануудаа урагшатайгаар бэелүүлжэ, КПСС-эй XXVII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулхаар коллективнай зорижонхой. Эхэ һайхан оронойнгоо саашадаа һалбаран хүгжэхын түлөө дэлгэрһэн бүгэдэ арадай патриотическа хүдэлөөндэ оролсоһон Улаан-Үдын авиапредприятиин коллектив Зүүн Сибириин гражданска авиациин управлениин 60 жэлэй ойе ажалай туйлалтануудтайгаар угтажа, саашадаашье тэдэнээ арьбадхаха зорилготой.

В. СУХЭРУКОВ,
Улаан-Үдын авиапредприятиин политическэ талаар командирай орлогшо.

Бии байгаа хүсэ шадалаа зангидажа байһан юумэдэл вертоледой оройдохи хэдэн метр ута «дэльбэнүүдынь» түргөөр эрьелдэшэбэ. Уданшьегүй Ми-8 түхэлэй вертолет агаарта дэгдэжэ, хойшоо годирбо. Мүн даа, Байгал-Амарай түмэр замай барилга руу шэглэбэ ха юм. Хойноһоонь ниидэгшэнь Хойто-Байгалай геологуудта яараба. Гурбадахинь—ойн түймэр сарахаяа ниидэбэ...

...Улаан-Үдын аэропортдо түрүүшын вертолет 1956 ондо бууһан түүхэтэй. Эрхүүһээ Шэтэ руу ниидэжэ ябаһан вертолет тиихэдэ саг зуура тогтоо бэлэй. Тэрэниие хараха дуратай зон олон һэн. «Биража ниидэхэгүй юумэн ха, тэрмээлжэн...» гэжэ байжа юумэ үзэһэншье авиаторнууд тэрэнэй ерээдүй тухай яһала маргаһан байгаа. Уданшьегүй өөһэдөө Ми-1, Ми-4 түхэлэй вертоледуудтай болобо.

АРАДАЙ АЖАХЫДА ТУҺАЛНА

Тусхай бэлэдхэл гараһан нютагай пилодууд болон авиатехнигүүдһээ бүридхүүлэгдэһэн түрүүшын вертолетно подразделени бии болгогдобо. Нарһатын геофизическэ экспедициин захилаар агаарһаа фото-зураг буулгаха, тусхай даабаряар ашаа зөөхэ ажал тэдэнэй эгээл түрүүшын ниидэлгэдэ бэелүүлэгдэһэн байна.

Ми-1 вертоледой экипажда пилодууд Б. Игнатов, О. Попов, А. Меньшиков гэгшэд ороһон юм. Нүгөөдэ Ми-4 вертоледоор Ю. Ягунов, Л. Ахметвалеев, М. Ловцов, М. Черенков гэгшэдэй экипажнууд ниидэдэг байгаа. Тэрэ үедэ авиатехнигүүдээр А. Жанаев, В. Ченкиров, А. Буркин, Н. Андреев гэгшэд хүдэлдэг һэн. Вертолетчигуудай подразделениие И. Холод В. Шевляков хоёр хүтэлбэрилдэг байгаа юм.

Улаан-Үдын вертолетчигууд шэнэ техникэдэ түргэнөөр дүршэжэ, арадай ажахыда, илангаяа республикын хойто зүгэй болон заха холын нютагуудта аша туһатай транспорт гэжэ батадхаа. Вертоледуудые хэрэглэхэ захилнууд олон болобо. Нэн түрүүн геологуудай захилнууд дүүргэгдэдэг байгаа. Тиигэжэ вертоледуудаар заха холын газарнуудта хүн зон абаашагдахаһаа гадна ой тайга соо ажалай болон ажаһуудалай хэрэглэмжын зүйлнүүд: үрэмдэлгын түхеэрэлгэ, түлишэ, эдеэ хоол зөөгдэдэг болоһон юм.

Арадай ажахыда вертоледуудые хэрэглэлгэ жэлһээ жэлдэ үргэдэжэ, 1962 оной августын 2-то вертолетно бүлэг бэеэ дааһан подразделени болгогдоһон байна. Хуушарһан Ми-1, Ми-4 вертоледуудай орондо турбовинтовой Ми-2, Ми-8 түхэлэй вертоледууд ниидэжэ эхилбэ. Тиимэһээ вертолетчигуудай ниидэдэг замынь бүри һунажа, Яхад, Киргизи, Казахстан, мүн Корей, Индонези, Бангладеш, баруулжаа ГДР, Чехословаки хүрэтэр ниидэн ошодог болобо. Гол түлэб Монгол орон руу ниидэжэ, арадай ажахыда горитой туһаламжа үзүүлээ, мүнөөшье туһалжа байһаар. Ажалай үндэр дүнгүүдые харуулһанайнгаа түлөө эрхим пилодууд болон авиатехнигүүд орден, медальнуудаар шагнагданхай.

П. КАЗАРИНОВ,
манай штатнабэшэ корр.

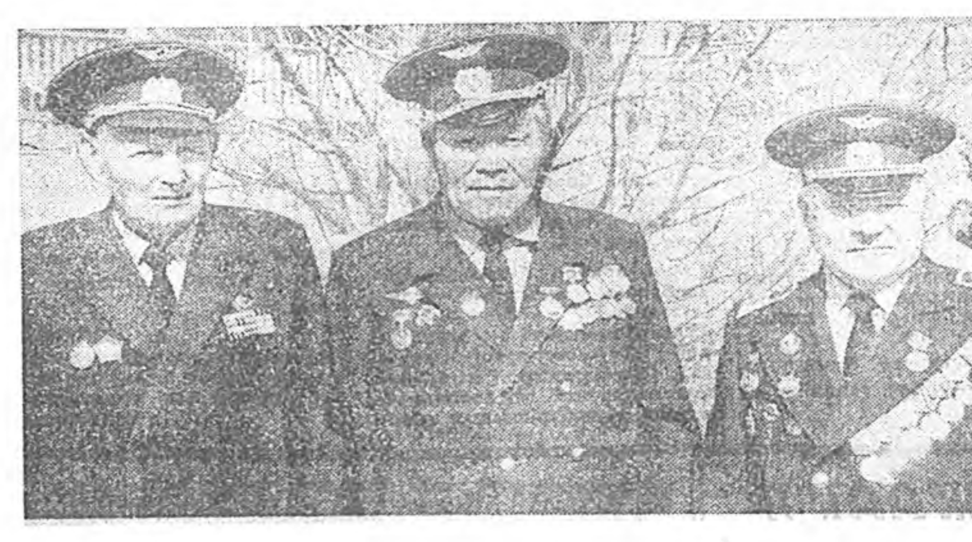

1930-дахи онуудта Улаан-Үдын аэроклуб пилодуудые һурган бэлдэдэг байһан юм. Тэрэниие дүүргэһэн олохон хүбүүд, басагад Улаан-Үдын авиапредприятида үнэн сэхээр хүдэлжэ, Буряад ороной авиациин хүгжэлтэдэ эрдэм бэлигээ, хүсэ шадалаа зорюулһан юм. Мүнөө эдэнэр наһанайнгаа амаралтада гарабашье, түрэл коллективтээ дүтын харилсаа холбоотой. Заримандинь шадалайнгаа зэргээр аэропортын элдэб албануудта хүдэлжэ, баян дүй дүршэлөө залуу үетэндэ дамжуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын аэроклубта һуража дүүргээд, тэндэ инструктораар, удаань авиапредприятида пилодуудаар ажаллаһан (зүүн гарһаа) М. И. Ремизов, Л. С. Потинов, Д. И. Таболин.

О. КОРЯКИНАЙ фото.

ШАГНАЛ

Республикын гражданска авиацида олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаһанай түлөө, Зүүн Сибириин гражданска авиациин управлениин 60 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Улаан-Үдын авиапредприятиин хүдэлмэрилэгшэд—диспетчер Демид Демидович Аносов, авиаметео-албанай начальник Николай Дмитриевич Бабич, Ан-2 самолёдой командир Виктор Петрович Буров, ажалай ветеран Дмитрий Иванович Таболин гэгшэд Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаба.

* * *

Республикын гражданска авиациие хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Улаан-Үдын авиапредприятиин ниидэлгын подразделениин командир Михаил Серафимович Поповто, Улаан-Үдын авиапредприятиин ниидэлгын подразделениин авиатехник Анатолий Федорович Чернухиндэ «Буряадай АССР-эй транспортын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Республикын гражданска авиациие хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Улаан-Үдын авиапредприятиин радиотехническэ хангалгые болон хэлхээ холбоое ашаглаха баазын ахамад инженер Виктор Васильевич Шаракшанэдэ «Буряадай АССР-эй габьяата инженер» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо.

АЮУЛГҮЙ НИИДЭЛГЫЕ ХАНГАНА

Энэ баярай һайндэр Улаан-Үдын авиаметстанциин хэлхээ холбоошод тухай хөөрэхэ дуран хүрэнэ.

Коллективнай багаханшье һаа, ехэ эбтэй эетэй юм. Гушаад хүнэй хахадһаа олонхинь залуушуул. Коммунис ажалай 9 ударник бии. Ажалнай ехэ харюусалгатай—станциингаа синоптигуудые метео болон аэрологическа мэдээнүүдээр саг дары хангаха ёһотойбди. Тиимэһээ тэдэнэр авиапассажирнууд болон экипажай аюулгүй ниидэлгые хангаха шанараар һайн метеомэдээсэл үгэхэ болоно бшуу.

Аппаратна соо телетайпын тоншохо абяан үдэр, һунигүй сонсстодог. Энэ хадаа мэргэжэлтэдтэ мэдээжэ шифрнүүд ерэнэ гээшэ. Эдэ бүлэг шифрнүүд соо гансал Буряад ороной бэшэ, мүн хүршэ областьнуудай сагай уларил тухай мэдээсэл гадна Советскэ Союзай болон хари оронуудай станцинуудһаа абтаһан атмосферын уудам соохи (25—30 километр) һалхинай байдал тухай мэдээнүүд ерэнэ. Советскэ «Метеор», американ «НОАА» гэһэн спутнигуудай сагай уларил тушаа буулгаһан фото-зурагуудые станцимнай абадаг. Замбуулинһаа хэгдэһэн фото-зурагууд агаарай сагай уларилай байдал тухай карта зохёоходо ехэ туһатай, илангаяа самолёдоор ниидэхэеэ байһан экипажнуудта, агаараар ниидэн ябалгые залан хүтэлбэрилхэ албанай диспетчернүүдтэ сэхэ хабаатай юм. Коммунист А. А. Черкасова, Г. П. Афанасьева гэгшэд замбуулинһаа эльгээгдэһэн фото-зурагуудые шанартайгаар абаха гэжэ оролдодог.

Коммунис ажалай ударник В. И. Седыхэй толгойлһон коллектив метеорологическа локаторай оператораар, хэлхээ холбоошодоор хүдэлдэг. Тэдэнэр үүлэн хэр зузаан бэ, хэр үргэнөөр таранхайб гэжэ шэнжэлдэг юм.

Эндэ радиооператорнуудай халаанай ахалагша М. С. Бабич тухай хэдэн үгэ хэлэхэ байнаб. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг халаан социалис мүрысөөндэ хэдэн удаа илаһан байха. Ажалай ветеран, һурган хүмүүжүүлэгшэ, коммунис ажалай ударник Мария Семеновна бүхы эрдэм мэдэсээ, баян дүй дүршэлөө залуушуулда дуратайгаар дамжуулдаг. И. Д. Нанзатова, Л. А. Пономарева гэгшэд комсомолшууд болон залуушуултай дүтын харилсаатайгаар ажалладаг юм. Сокол поселогой 37-дохи дунда һургуулиие дүүргээд, мүнөө хүдэлжэ байһан Б. Дамдинов, В. Балданова, Г. Лужковская, С. Роброва болон бусад аха үетэнэй найдамтай түшэг тулгуури болонхой.

Авиаметстанциин начальнигай орлогшо, СССР-эй Гидромет-албанай отличник А. В. Юрьев аппаратнын хэлхээ холбооной найдамтайгаар хүдэлхын түлэ ехэ анхарал оролдолго гаргадаг. Телетайпнууд, метеоприборнууд болон радио-түхеэрэлгэнүүд хододоо бэлэн байжа, ганса республикынгаа бэшэ, мүн оронойнгоо олонхи аэропортнуудтай найдамтай холбоо байгуулдаг. Зүгөөр сагай уларил тухай саг соогоо үгтэһэн үнэн зүб мэдээсэл аюулгүй ниидэлгые гүйсэд хангана бшуу.

Е. ЧЕСНОКОВА,
Улаан-Үдын авиаметстанциин ахалагша инженер-синоптик.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЭ

ШЭНЭ ЁҺООР ХАНДАҺАНАЙ ЖЭШЭЭ

Ядерна туршалгануудые болюулхын түлөө эрдэмтэдэй уласхоорондын хуралдаанда хабаадагшадай түлөөлэгшэдтэй КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой уулзалга бүхы дэлхэйн хүн түрэлтэнэй анхарал татаба. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, совет хүтэлбэрилэгшын дэлхэйн эгээл мэдээжэ эрдэмтэдтэй уулзалгын үедэ ядерна дайе сараха, буу зэбсэг гаргалгые хизаарлан болюулха тушаа бүгэдэ ниитын удха шанартай хөөрэлдөөн болоо бшуу. Ядерна зэбсэг болюулха, буу зэбсэг хуряаха талаар М. С. Горбачевой уулзалга дээрэ хэлэһэн үгэнүүд энэ шухала асуудалнуудта шэнэ ёһоор хандаһанай, шэнэ ёһоор бодомжолоной эли тодо жэшээ болоно гэжэ дэлхэйн олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд тэмдэглэнэ.

Ядерна туршалгануудые болюулха гээшэ энэ асуудал шиидхэлгын түрүүшын шухала алхам болохо ёһотой. Энээн тухай Москвада болоһон хуралдаанда хабаадагшад мэдүүлээ. Энэ мэдүүлгыень совет хүтэлбэрилэгшэд дэмжэнэ. Гансашье дэмжэнэ бэшэ, харин хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдоно. Советскэ Союзда жэл шахуу үедэ ядерна тэһэрэлгэнүүд хэгдэнэгүй.

Гэхэтэй хамта США-гай захиргаан ядерна тэһэрэлгэнүүдые болюулха хэрэгые арсана. Үнгэрһэн жэлэй августын 6-һаа, совет түрүүшын мораториин хүсэндөө ороһонһоо хойшо США-да ядерна 14 тэһэлэлгэнүүд хэгдээ, һүүлшынхинь июлиин 17-до хэгдэбэ. Эдэ тэһэлэлгэнүүдэй ехэнхинь (хамта дээрээ 100 гаран тэһэлэлгэнүүдые хэхээр хараалагдана) Рейганэй захиргаанай буу зэбсэгые замбуулинда гаргаха түсэбтэй, «одо мүшэнүүдэй» программатай холбоотой юм.

Уулзалгада хабаадаһан эрдэмтэд мораториие үшөө саашадаа хүсэндэнь байлгаха гүйлтатайгаар совет правительствада хандаһан байна. М. С. Горбачев харюу үгэхэдөө СССР-эй абаха шиидхэбэри хадаа Холбоото Штадуудай буу зэбсэг хорихо асуудалда хандалгаһаань лэ дулдыдаха гэжэ тэмдэглээ. Мүнөө дээрээ Рейганэй захиргаанай, баруунай бусад гүрэнүүдэй правительствануудай зүгһөө буу зэбсэг хорихо холын хараата совет үүсхэлнүүдтэ хандажа байһан ушар эб найрамдалай тала баригшадые хангана́гүй.

Ядерна туршалгануудые болюулхын тула хиналта хэрэгтэй гээд Сагаан байшангайхид ходо хэлэдэг. Советскэ Союз эгээл үргэн, алишье түхэлэй хиналта табихаар бэлэн. Тэрэнь өөһэдыншье, уласхоорондыншье байжа болохо, гадна хэрэгтэй газартань тусхай инспекци эмхидхэлгые, аппаратуранууд ыешье тодхохолгые хараалхада болоно. Москвада үнгэргэгдэһэн эрдэмтэдэй хуралдаанай үедэ совет-американ туршалга үнгэргэгдэһэниинь жэшээтэй. Советскэ Союзда Семипалатинск хото шадархи полигондо дүтэхэнэ сейсмическэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо юм. Тиин эдэ түхеэрэлгэнүүд ядерна тэһэлэлгэнүүдэй үнгэргэгдэжэ, ядерна зэбсэгүүдые улам нарижуулжа байһые хинаха бэшэ, харин ядерна тэһэрэлгэнүүдые болюулха хэрэгые хинаха болоно.

ИНДИИН ОКЕАНДА—ЭБ НАЙРАМДАЛ

Индиин океан шадархи газар дайдые эб найрамдалай болон хани харилсаанай зоно болгохо. Энэ үзэл бодол Индиин океанай асуудалнуудаар Нью-Йоркдо үнгэргэгдэжэ байгаа ООН-ой тусхай комитедэй ээлжээтэ сессиин хүдэлмэридэ онсо һуури эзэлнэ. Эндэ хабаадагшад дэлхэйн тус хубиие эб найрамдалай зоно болгохо гэһэн СССР-эй үүсхэлээр абтаһан ООН-ой декларациие бэелүүлхэ талаар 1988 ондо зарлагдаха уласхоорондын конференцидэ бэлдэхэ асуудалнуудые хаража үзэхэ юм. Тус деклараци, мүн Советскэ Союзай, аха дүү социалис оронуудай ябуулганууд болбол, миллиард гаран хүн зоной ажаһуудаг дэлхэйн хубида хододоо амгалан тайбан байхын түлөө тэмсэдэг алишье бүлэгтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй хүсэл оролдолгые дэмжэнэ.

Гэхэтэй хамта Индиин океаниие эб найрамдалай болон хани харилсаанай зоно болгохо үзэл бодолые бэелүүлхэ хэрэгтэ Холбоото Штадууд эсэргүүсэнэ. Индиин океанай шадар сэрэгэй баазанууд баригдана, дэлхэйн энэ стратегическэ удха шанартай хубида оршоһон бэеэ даанги гүрэнүүдтэ США-гай захиргаан өөрынгөө хараа бодолые номноно. Тиин эндэхи арад зоной ажаһууха эрхэдэ гай тодхор үзүүлэгдэнэ.

Индиин океан болон Персидскэ булан тохойн оршомдо американ сэрэгэй хамаадалга үргэдэһөөр. Эндэхи уһан далайда американ сэрэгэй гуша гаран корабль тамарна. Индиин океандахи американ далайн сэрэгэй «шэнгээгдэхэгүй авианосец» гэжэ нэрлэгдэһэн Диего-Гарсиа арал дээрэ Пентагон ниидэлгэ-буулгын полоса һэльбэн шэнэлжэ дүүргэнхэй. Мүнөө тэндэ ядерна боеголовконуудтай ракетэнүүдые, болон бомбонуудые абажа ябадаг В-52 түхэлэй стратегическэ бомбардировщигууд буулгагдаха арга олгогдонхой.

Пентагоной энэ уршагта ябуулганууд Диего-Гарсиае империализмын Индиин океандахи эгээл ехэ ядерна хүсэн болгохо США-гай һэдэлгые гэршэлнэ бшуу. Вашингтон энэ арал дээрэ нейтронно зэбсэг нюусаар асарха түсэбтэй. Хүн зониие олоор хюдаха энэ муухай зэбсэг арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дараха хэрэгтэнь, жандармын үүргэ дүүргэдэг «түргэн тобтолгын хүсэнүүдые» олошоруулхань туһатай гэжэ америкынхид бодомжолно.

Иимэ уршагта үеын тохёолдоод байһан үедэ СССР Индиин океанда тамардаг корабльнуудтай гүрэнүүдые эндэхи байдалые түгшүүрилтэй болгохогүйн түлөө оролдолго ехээр гаргахыень уряална. Энэ хадаа Индиин океан руу далайн сэрэгэй ехэнүүд хүсэнүүдые эльгээхэгүй, эндэ сэрэгэй һуралсалнуудые үнгэргэхэгүй, Индиин океанһаа холо оршодогшье һаа, эндэ сэрэгэй баазануудые бариһан гүрэнүүд эдэ баазануудаа үргэдхэхэгүй, шэнэлэн һэльбэхэгүй гэһэн удхатай.

ФРАНЦИ: ОРЁО ХҮШЭР БАЙДАЛ

Францийн политическэ ажабайдалда юрэ бусын үйлэ хэрэг болобо. Республикын президент Ф. Миттеран эрид шанга шиидхэбэри абажа, гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдаһан предприятинуудые эзэдтэнь һөөргэнь бусааха тухай хуулиин проектдэ гараа табихаяа арсаба. Энээнһээ уламжалан баруунай үзэлтэй партинуудай правительствын зохёоһон ордонанс (Францида хуулиин проектнүүд иигэжэ нэрлэгдэдэг) хүсэндөө оруулагдажа шадагдабагүй.

Ф. Миттеранай арсалта хадаа социалис партиие түлөөлдэг президентын 1986 оной март һарада засаг гартаа абаһан баруунай правительствэтай түрүүшын ехэ хёмороо зүришэлдөөн болобо. Би оронойнгоо национальна бэеэ дааһан байдалые лаб хангаха ёһотойб, ушар иимэһээ оронойнгоо дулдыданги бэшэ байдалые хангахын тула шухала хэрэгтэй болодог национальна баялигай худалдагдахагүйн, гадаадын гүрэнүүдэй хиналтада орохогүйнь тула бүхы юумэ хэхэб гэжэ гүрэнэй толгойлогшо ТФ-1 гэһэн телепрограммада интервью үгэхэдөө тэмдэглээ.

Баруунай үзэлтэй правительствын зохёожо абаһан ордонанс зургаан томо ехэ промышленна компаниие, тусхайлбал, «Матра», «Рон-Пуленк», «Сен-Гобен», «Томсон», «Элф-Акистон» гэхэ мэтэ компанинуудые, мүн банкнуудые, страховой компанинуудые 1991 он болотор эзэд баяшуулай гарта дамжуулан үгэхые хараална гэжэ һануулха ёһотойбди. Эдэ компанинууд Франциин индустриин үндэһэ һуури болоно. Тэдэнэй үнэ сэн 200-һаа 400 миллиард хүрэтэр франкаар сэгнэгдэнэ. Президентын арсаһанай һүүлээр ордонанс парламентын зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаха. Эндэ баруунай хархис хүсэнүүд олонхинь юм. Президентын хэды буруушаажа байгаашье һаань, зэһабаринуудайшье оруулагдаһан хуулиин проект парламент дээрэ баталагдаха аргатай бшуу.

Олониитын дунда үнгэргэгдэһэн асуултануудай ёһоор, национальна баялигаа эзэд баяшуулда худалдаха гэһэн правительствын һэдэлгэнүүдые француздуудай олонхинь буруушаажа байна. Гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдаһан предприятинуудые эзэдтэнь бусаажа үгэлгэ ороной экономическа аша туһада харюусанагүй, имагтал тэрэ зарим бүлэгөөрхидтэ ашатай туһатай байна гэжэ «Монд» газетэ бэшэнэ. Олонхи француздуудай һанал бодолые засагаархид тооногүй, Франциин экономикын хүгжэлтэдэ гарза хохидолой ушаруулагдаха байгаашье һаань, имагтал эдэ бүлэгүүдэй аша туһа хангахые тэдэнэй үсэд нэтэрүүгээр оролдожо байһан ушарынь энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ. Имагтал хэнэй аша туһые кабинедэй сахидаг байһыень баруунай үзэлтэй гүрэнүүдэй партинуудай кабинедэй иимэ ябуулганууд үшөө дахин батална.

ФКП-гэй Генеральна секретарь Ж. Марше мэдүүлгэ хэхэдээ, гүрэнэй предприятинуудые үмсын капиталай гарта дамжуулан үгэхэ түсэбүүдые Франциин Компарти эрид буруушаана гэжэ тэмдэглээ. Гүрэнэй секторэй компанинуудые, фирмэнүүдые эзэдтэнь һөөргэнь бусаһанһаа уламжалан, ажалшад олоор хүдэлмэриһөө гаргагдаха, үйлэдбэринь доройтон унаха байна гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Энэнь ороной ерээдүйдэ ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулха, Франциин национальна аша туһада зүрюу харша байха юм.

Е. ЕГОРОВ,
В. МАТЯШ,
В. МАЛЫШЕВ.
(ТАСС).

ТАСС — АПН — ХИЛЫН СААНАҺАА

...ЭЛГЭНЬ ҺУНААГДАА

...лагдана байһанһаа уламжалан, Ливанай правительствын гүйлтые дүүргэлтэ болгон, ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяраэй дурадхалаар энэ тогтоол һайшаагдан абтаһан байгаа. США-гай зүгһөө тухирагдан дэмжэгдэдэг Израилиин зэрхэг түримхэй ябуулгануудһаа уламжалан, эндэхи байдалай орёо түгшүүрилтэй байһые хараала абажа, «уласхоорондын мэдэрһэн хилэнүүдэй хэмжээгээр Ливанай газар дайдын бүрин бүтэн байлгые, бэеэ дааһан ба дулдыданги бэшэ байдалые хангахын түлөө» шиидхэхы ябуулгануудые бэелүүлхээр бэлэн байһанаа Аюулгүйн Совет мэдүүлээ.

...ШАЛГАНУУДЫЕ БОЛЮУЛХЫН ТҮЛӨӨ

...лээ. Ядерна зэбсэгүүдые али бүхы талаар туршалгые бүримүһэн хорихо гээшэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха замда тон шухала алхам болохо байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Ядерна тэһэлэлгэнүүдые болюулха тухай Советскэ Союзай нэгэ талаһаа абаһан шиидхэбэриие гүйсэд дэмжэжэ байһанаа И. Закария ВФП-гэй зүгһөө мэдүүлээ. Амгалан тайбан байдал хангаха талаар Советскэ Союзай гүнзэгы ехэ харюусалгаяа гүйсэд мэдэржэ байһыень энэ ушар элирхэйлэн харуулна. Байгша оной сентябрь һарада болохоёо байһан профсоюзуудай бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ эб найрамдалан, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаха юм гэжэ тэрэ хэлээ.

...УДЫЕ ОЛОШОРУУЛНА

...бэриин ёһоор. КНР-эй 33 дээдэ һургуулиин дэргэдэ аспирантуранууд байгуулагдажа, удаадахи табан жэлдэ дүршэл шадабари ехэтэй 180 мянган мэргэжэлтэдые бэлдэхэ байна.

Мүнөө үедэ аспирантуранууд ороной табан томо ехэ университедэй үндэһэ һуури дээрэ хүдэлдэг юм. Эндэ мянга гаран хүн һурана гэхэ гү, али энэнь эрдэмэй ба багшалалгын ажал ябуулгада бэеэ бэлдэжэ байһан бүхы хүнүүдэй 67 процентнь болоно.

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ КОНФЕРЕНЦИ НЭЭГДЭБЭ

ВАШИНГТОН. «Эхэнэрнүүд уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө: хуралдаан-86» гэжэ США-гай эхэнэрнүүдэй ниитын эмхинүүдэй конференци ендэ нээгдэбэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, тэрэниие замбуулинай дайдада тараахагүй, Холбоото Штадуудай зүгһөө ядерна туршалгануудые болюулха гэхэ мэтэ асуудалнууд тэрэнэй гол анхарал татаха байна гэжэ бэлэдхэлэй документнүүд соо заагдана.

«Буу зэбсэгүүдые хинаха талаар һүүлэй үедэ Советскэ Союзай оруулһан дурадхалнууд хүн түрэлтэнэй амгалан тайбан ерээдүйдэ харюусаха байна, — гэжэ тэрэнэй эхилхын урда тээ конференцидэ хабаадажа байһан эмхинүүдэй дэлгэрүүлэн тарааһан уряануудай нэгэн соо тэмдэглэгдэнэ. — Уласхоорондын аюулгүй байдалые, эб найрамдалые бэхижүүлхын тула дары хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ бидэ, эхэнүүд, манай үхибүүдэй болон ерээдүйн үетэнэй үмэнэһөө мэдүүлнэбди».

СОИ-до ЯПОНОЙ ХАБААДАЛСАЛГА ТУХАЙ

ТОКИО. Американ «одото дайнай» программада хабаадаха тухай һаяар сонсохохо хараатай байһанаа Японой правительство мэдүүлбэ. «Асахи» газетын бэшэһэнэй ёһоор, энээн тухай шиидхэбэри удаадахи һарада абтаха юм. Правительствын шэнжэлхы түбүүдтэ, мүн үмсын компанинуудта «стратегическэ оборонно үүсхэл» (СОИ) гэдэгтэ үргэнөөр хабаадалсахые Токио хүсэнэ.

Газетын бэшэһэнэй ёһоор, Вашингтон болон Токиогой хоорондо бэлдэгдэжэ байһан үгэсөөнэй зарим асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула министрнүүдэй кабинедэй заседани һаяын үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Энээнэй ашаар буу зэбсэгүүдые замбуулинай дайдада гаргаха гэһэн США-гай бэелүүлжэ байдаг аюултай түсэбүүдтэ Япон хабаадаха байна. Парламентын сессиин июлиин 22-то нээгдэһэнэй һүүлээр премьер-министр Ясухиро Накасонэгой бүридүүлхэ шэнэ правительство энэ талаар шиидхэхы үгэеэ хэлэхэ ёһотой.

АШАГ ҮРЭТЭ АЖАЛАЙ, ЭЛҮҮР ЭНХЭ БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

АЖАЛШАДАЙ МЭДЭЛДЭ

«Физкультура болон спортдо хүн зониие олоорнь хабаадуулгада туһалха. Физкультура болон спортивна хүдэлмэриие үргэдхэхэ, хүн зоной байрэ шадар, ажалайнь болон һуралсалайнь газарнуудта тэрэниие һайнаар эмхидхэхэ. Спортивна организацинуудай материальна бааза бэхижүүлхэ» гэжэ 1986—1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд соо хэлэгдэнэ.

Шухала энэ асуудал Улаан-Үдэ хотын предприяти, спортын бүлгэм, клубуудта хэр зэргээр шиидхэгдэнэ гээшэб гээд хаража үзэебди.

«Хүн зоной ажаһуудаг газарнуудта ажалшадай сүлөө сагые ашатай туһатайгаар үнгэргэхэ хэмжээ ябуулга һайжаруулха» гэһэн асуудал КПСС-эй горкомой пленум дээрэ зүбшэгдэжэ, бидэнэй хүдэлмэриин дутуу дунда зүйлнүүдые элирүүлээ һэн. Энээнэй удаа «Клубай, эмхи зургаануудай болон спортивна барилгануудай ашаглалгые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» гэһэн асуудалтай партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан хотын гурбан райондо үнгэргэгдөө һэн. Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн спортын эдэбхитэд баазануудай хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ материальна туһаламжа багаар үзүүлэгдэнэ, холын хараатай зорилго табигданагүй гэжэ шүүмжэлһэн юм.

Мүнөө Улаан-Үдэ хотын ажалшадай мэдэлдэ 4 стадион, тамаралгын 6 бассейн, спортын 92 зал, сагаалса мэргэлгын 33 тир, хүнгэн атлетикын хоёр манеж, санын 21 бааза, уһанай станци, ипподром, үхибүүдэй наадаха 400 талмай үгтэнхэй.

Эхилээд байһан XII табан жэлэй туршада Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсэдэ 3,5 мянган һууритай спортивна комплекс баригдажа эхилхээр хараалагданхай. Мүн 47-дохи кварталда 500 һууритай соёлой-спортивна комплекс баригдахаар түсэблэгдэһэн байна. Аршан поселок шадар сагаалса мэргэлгын комплекс, «Труд» бүлгэмэй спортын ордондо залгалаа барилга, «Спартагай» стадион дээрэ һур харбалгын манеж, Октябрьска районой Терешковагай нэрэмжэтэ үйлсэдэ стадион, Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ түбэй стадиондо тамаралгын бассейн, түмэр замай хүдэлмэрилэгшэдэй сагаалса мэргэлгын тир, һуралсалай бусад газарнуудта спортын залнууд баригдахаар хараалагдаа. Энэмнай ерээдүйдэ ашаглагдаха томо барилганууд гээшэ. Мүнөө Октябрьска районой ажалшад илангаяа залуушуул спортын баазагүй дээрэһээ ехэ хүндэ байдалда оронхой. Шэнэ район, кварталнуудта барилгануудые хэдэн байрын гэрнүүдые баридаг комбинадай барилгашадай спортын талмай, стадион болон санын бааза баридагада һаналаа багаар хандуулдагынь харамтай.

Һүүлэй үедэ һургуулинуудай спортын талмай, залнуудые шэнэлэн заһабарилгада горитой анхарал хандуулагдадаг болоо. Хоёр жэлэй туршада 29-дэхи, 32-дохи, 33-дахи, 35-дахи, 49-дэхи һургуулинуудай, хоёрдохи, гурбадахи интернат-һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд багахан стадионуудые барижа, олондо һайшаагдаа һэн. Зүгөөр зарим һургуулинууд өөрын гэхээр спортын зал, талмайнуудгүй байһаар.

Һургуулинууд болон һуралсалай газарнуудай спортын талмай дээрэ үдэшэндөө гү, али амаралтын үдэрнүүдтэ ажалшад сугларжа, спортын мүрысөөнүүдые үнгэргэхэ аад. Тиимэ түхеэрэлгэнүүдэй үгы дээрэһээ, гэр гэртээ һууха баатай болоно бэшэ гү?

Хоридохи кварталда баригдажа эхилһэн технологическа институдай стадион ерээдүйдэ тус райондо ажаһуугшадай сүлөө сагаа ашатай туһатайгаар үнгэргэдэг болоходонь горитой нүлөө үзүүлхэ байһаниинь дамжаггүй. Ролигтой санаар һолжорхо харгы баригдажа эхилбэ. Тиимэ харгынууд Загорск, Орешковэй нэрэмжэтэ поселогуудта баригдаа юм.

Хэнэйшье мэдэһээр үбэлэй үедэ хотын ажалшадай сэнгэдэг амардаг газарнууд Железнодорожно райондохи пионернүүдэй лагерьнууд, предприятинуудай профилакторинууд, санын баазанууд болоно. Тиимэ түхеэрэлгэнүүд Октябрьска, Советскэ районуудта үгы гээшэ. Һаяын жэлнүүдтэ эдэ дутагдалнууд усадхагдаха хараатай.

Мүн прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй, судна бүтээлгын, «Теплоприбор», «Электромашина» заводуудай «Бурмясопром» нэгэдэлэй, Главбурятстрой нэгэдэлэй болон тэрэнэй подразделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд спортын материальна бааза һайжаруулха асуудалда һаналаа багаар хандуулна.

Хотын ажаһуудалай-коммунальна ажахы ажалшадай ажаһуудаг газарнуудта спортын талмайнуудые бариха хүдэлмэри огто тооногүй гэхэдэ, алдуу болохогүй ха. Арадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдком эдэ бүгэдэһөө тобшолол хэжэ, май һарада тиимэ барилгануудые бүтээхэ, бии байгаа түхеэрэлгэнүүдые һэльбэн заһаха тусхай һара соносхоо юм. Һарын туршада спортын 50 талмай, теннис, городки наадаха олон талмайнууд баригдахаар хараалагдаһан байна. Энээнһээ гадна ажалшадай амардаг, сэнгэдэг паркнууд үдэшын сагуудта электрын элшэ хүсөөр гэрэлтүүлэгдэхэ, уһанай станци гуримшуулагдаха болоно. Жэшээнь, уһанай станци байгша оной зун 70 онгосо хотын ажалшадай мэдэлдэ үгэхэ юм.

Хотын ажалшадай сүлөөтэй сагтаа сэбэр агаарта амаржа баймаар хэмжээ ябуулга хараалха даабари ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ үгтэһэн байна.

А. ЗАНГЕЕВ,
Улаан-Үдын горгүйсэдкомой дэргэдэхи физкультура, болон спортын комитедэй түрүүлэгшэ.

Ородой агууехэ поэт А. С. Пушкинай ажаһууһан үзэсхэлэн гоё нютагые ороной-мнай бүхы арадуудай түлөөлэгшэд нангинаар дурсан ябадаг гээшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Псковско областиин Михайловское һууриин шадар урдадаг Сороть голой эрьедэ.

П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ уласхоорондын конкурсда илаһан Григорий Грицюк (СССР), Наталья Ерасова (СССР), Барбара Килдафф (США), Александр Морозов (СССР) (доодохи зураг).

ТАСС-ай фотонууд.

МАНАЙ ХӨӨР...

ТҮРҮҮШЫ... УЛААН-Ү...

Республикымнай ниислэл хотод... урда сагай геологи болон археол... зорюулагдаһан Бүхэсоюзна конфе... эй Наукануудай академиин Буряад... ческа институт болон СССР-эй ... тусхай комисси тус конференциие ... набэшэ корреспондент Б. Жигмытов... хидхэлэй комитедэй түрүүлэгшын ... институдай ахамад научна хүдэл... нералогиин эрдэмэй кандидат И. ... жа, хөөрэлдэбэ.

— Иридий Николаевич, геологууд болон археологуудай хамтын конференцинүүд тон үсөөн үнгэрдэг, энээнһээ гадна иимэ конференци Улаан-Үдэдэ түрүүшынхиеэ болобо гээшэ. Конференцидэ зүбшэн хэлсэгдэһэн темэдэ хоёр ондоо мэргэжэлэй шэнжэлэгшэдэй гүнзэгы анхаралые юугээр тайлбарилха байнабта!

— Сибириин геологууд ба археологуудай хамтын шэнжэлгэнүүдэй ашаар «Зүүн Забайкалиин геологи болон эртэ урда сагта эндэ һуурижаһан зоной соёл» гэжэ мэдээжэ болоһон монографи 1982 ондо хэблэгдээ һэн. Буряадай эрдэмтэд Д. Б. Базаров М. В. Константинов хоёрой үүсхэлээр бии болоһон энэ ном тус асуудалые комплексноор шэнжэлхэ хэрэгтэ шэнээр хандаһан юм. Сибирьтэ манай үе сагһаа миллион жэл урид ажаһууһан хүнэй ба тэрэниие тойроод байһан байгаали хоёрой хоорондын холбоое шэнжэлхэдээ, мүнөө үеын шухалын шухала удхатай «байгаали болон общество», «оршолон ба хүн» гэһэн асуудалнуудые бүри гүнзэгыгөөр ойлгохо аргатай болонобди. Москва, Ленинград, Новосибирск, Якутск болон бусад хэдэн хотонуудһаа ерэһэн археологууд, геологууд, палеогеографууд, палеоботанигууд, палеозоологууд дээрэ нэрлэгдэһэн комплексно асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. Эртэ урда сагай хүнэй ажаһууһан оршон байдалые һэргээлгэдэ геологи туһална: Археологуудай шэнжэлгэнүүдэй дүнгүүдшье геологуудта туһа болоно. Палеолит үеын геологи шудалдаг республикымнай геоморфологууд, палеографууд Зүүн-Урда Сибириин хизаарта шэнжэлгэнүүдые ябуулжа байнхай. Тэдэнэр Буряадай АССР-эй, Хойто Прибайкалиин болон Становой хадануудай геоморфологическа картануудые зохёогоо. Хэдэн монографи, статьянуудай суглуулба-...

ШАТАРАЙ НААДА ХҮГЖӨӨЕЛ

«Республика дотор шатарай наада хүгжөөхэ болон саашадань һайжаруулха тухай» гэһэн тогтоол КПСС-эй Буряадай обком, республикын Министрнүүдэй Совет 1981 оной февраль һарада баталан абаа һэн. Үнгэрөөд байһан энэ үе соо республикын физкультура, спортын комитет, Соёлой, Гэгээрэлэй министерствэнүүд, техническэ мэргэжэл олгодог управлени тогтоол дотор хэлэгдэһэн дутуу дунда зүйлнүүдые зайсуулха талаар зарим тэды алхалта туйлаа. Республикын хүүгэдэй спортын һургуулинуудта, соёлой эмхи зургаануудта шатарай кружогууд байгуулагдаһан байна. Эдэ бүгэдэ тухай мэдээсэл республикын, районуудай газетэнүүдһээ мэдэжэ абанабди. Жэшээнь, уласхоорондын классай гроссмейстернүүд А. Юсупов, Ю. Разуваев гэгшэдэй республикын шатаршадтай үнгэргэһэн уулзалга шатарта дуратайшуулай анхарал татаа һэн. Республикын спортын бүлгэмүүд, клубууд залуушуулай дунда шатарай наада хүгжөөхэ, олон хүн зониие хабаадуулха шухала хэрэгтэ һаналаа ехээр хандуулна.

Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо Ц. А. Жимбиев, оперо, баледэй академическэ театрай зүжэг табидаг уран һайханай таһагые даагша. Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ М. Н. Баендаев, РСФСР-эй арадай артист П. Т. Абашеев, «Хэжэнгын гол» газетын редакторай орлогшо Б. Б. Бальжинимаев, судна бүтээлгын заводой электрик Н. Г. Михайлов, Главбурятстрой нэгэдэлэй инженер В. Д. Сахинов, Улаан-Үдын «Строитель» клубай методист А. Г. Радикальцев, Хяагтын плавиково-шпадай руднигай директор Г. М. Плевако болон бусад шатарай нааданда угаа дуратай юм.

Элдэнэр өөрынгөө хэдэг хүдэлмэриин хажуугаар шатарай һонирхолтой нааданда бэеэ зорюулжа, сүлөөтэй сагаа аша туһатайгаар үнгэргэнэ, шатарай нааданда дуратайшуулые олошоруулха хэрэгтэ һаналаа хандуулалсана. Хяагтын плавиково-шпадай руднигай директор Г. М. Плевако сүлөө сагтаа поселогтоо спорт хүгжөөхэ асуудалда хододоо һаналаа табижа ябадаг, мүнөө үеын ёһотой хүмүүжүүлэгшэ мүн.

— Харанхы һууриндаа өөрын клубтай болохомнай. Энэ барилга 1989 ондо ашаглалгада үгтэжэ, соёлой-спортын комплексын нэгэ гуламтатай болохо гээшэбди. Тиихэдэ спортын байшан 1990—1991 онуудай туршада ашаглагдахаар мүнөө проект табигдажа эхилбэ,—гэжэ Г. М. Плевако хэлэнэ.

Григорий Михайлович Харанхын дунда һургуулида шатарай кружок хоёр жэлэй туршада хүтэлбэрилһэн байна. Мүнөө эндэнь 10—15 шатарша хүбүүд, басагад тоологдоно. Нүхэр Плевако тус руднигай директорээр 1983 оной һүүл тээ томилогдоһон юм. Тэрэ шэнэ хүдэлмэридэ ороһон түрүүшын үдэрһөө предприятиингаа түсэб, даабари дүүргэхын түлөө оролдохын хажуугаар, хүдэлмэришэдэй ажабайдал, ажаһуудал һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулжа эхилһэн байгаа. Энээнэйнгээ хажуугаар хүдэлмэришэдэй сүлөө сагые һайнаар эмхидхэхэ, үнгэргэхэ асуудалда хододоо һаналаа табижа, тосхон һууринаа болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгые ударидажа ябадаг юм. Энээнһээ гадна соёлой, спортын талаар хүдэлмэри тэрэнэй хүтэлбэри доро үнгэрнэ гэхэдэ алдуу болохогүй ха. ГТО-гой комплекс тушаалгаар руднигай цехүүдэй хоорондо мүрысөөн Г. М. Плеваковэй үүсхэлээр үнгэргэгдэжэ, предприятиин бүхы хүдэлмэришэд энэ хэмжээ ябуулгада хабаадалсаа бэлэй. Руднигай шатаршадай команда поселогойнгоо чемпион боложо, дамжуулгын кубок, Хүндэлэлэй грамота абаһан юм. Харин район соо үнгэргэгдэһэн нааданда тус руднигай команда хоёрдохи һуури эзэлээ һэн. Харин командын гэшүүн Плевако нэгэдэхи хюлгэ дээрэ наадахадаа, түрүү һуурида гараһан байгаа..

Ухаан бодол хүгжөөдэг, урданай нааданда дуратайшуул республикада олон юм. Мүнөө республикын алишье нютаг нугада шатараар наададаггүй хүниие олохонь бэрхэтэй. Селенгинскын целлюлозо-картоной комбинадай соёлой-спортивна комплексдо шатарай клуб байгша оной март һарада нээгдэһэн байна. Поселогой медицинын түлөөлэгшэдтэй тус комбинадай хүдэлмэришэд шатараар мүрысөө үнгэргэжэ, эрхимлэгшэдынь районой түрүү һуури эзэлхын түлөө нааданда эльгээһэн байгаа.

Шатараар наадагшад тухай хэлэхэ болоо һаа, олон тоото баримта дурдалтай юм. Жэшээнь, РСФСР-эй габьяата уран зурааша А. В. Казанский, Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша Г. Г. Васильев гэгшэд зуража, һиилэжэ байһан хүдэлмэреэ ойро зуурахан саг соо орхижо, шатараар наадаха угаа дуратай юм.

Ленинэй орденто Буряадай гүрэнэй оперо болон балетэй академическэ театрта шатаршадай клуб нээгдэһээр хэдэн жэл болобо. Мүн Ажалай Улаан Тугай орденто Х. Намсараевай нэрэмжэтэ академическэ театрта шатар наадаха дуратайшуул олон. Мүн ород драмын театрта, хүгжэмэй училищида, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалда, республикын Министрнүүдэй Соведтэ, Профсоюзуудай соведтэ, бусад эмхи зургаануудта шатарай наадаар һонирходог, наададагшье хүнүүд олон болонхой.

Агууехэ Илалтын 41 жэлэй ойн һайндэр Улаан-Үдэ хотын «Строитель» клубта шатарай клуб нээгдэжэ, олондо һайшаагдаа. Түрүүшын үдэр үнгэргэгдэһэн нааданда хорёод шатаршад мүрысэһэн байна. Эндэ 33-дахи дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша, шатараар нэгэдэхи разрядтай Тимур Иванов түрүү һуури эзэлһэн байгаа.

Буряадай оперо болон балетэй академическэ театрай дуушан, республикын арадай артист, нэгэдэхи разрядтай Н. В. Панчуков, мүн тус театрай дирижер, шатараар спортын мастерта кандидат В. В. Чебоксаров гэгшэд удаадахи хоёр һуури эзэлһэн байна. Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн эдэнэртэ арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй дэргэдэхи физкультурын, спортын комитедэй Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэгүүдтэйгээр барюулагдаа. Энэ ёһололые урдандаа 1925—1930-дахи онуудай үеэр республикын чемпион ябаһан, Улаан-Үдын Пионернүүдэй ордондо шатарай кружок хүтэлбэрилдэг мүрысөөнэй ахамад судья Александр Михайлович Игумнов хүтэлбэрилжэ, сугларагшадта нэрьемэ альга ташалга доро шангуудые барюулһан байна.

Улаан-Үдэ хотодо шатарай клуб нээхэ асуудал шиидхэгдэхэ ёһотой. Өөрын, һайн клубтай болоо һаа, шатарай нюусатай олон залуушуул танилсажа, республика дотороо бэрхэ шатаршадтай болохомнай холо бэшэл!

А. ПЕТРУНИН.

ХОТО ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ЯРУУНАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ:

ЭХИНҺЭЭ ЭРШЭМТЭИГЭЭР

Зүүн-Сибириин технологическа институдай студентнэрэй барилгын «Орион» гэжэ отрядай гэшүүд Гарам гэжэ багахан һууринда байраяа түхеэрэнхэй. Эндэ Нарһатын загаһанай заводой участок оршодог юм. Тэдэнэр Баргажанай-Адагай нүүдэл-оньһожоруулагдамал 20-дохи колонын эндэ оршодог филиалтай баталһан хэлсээнэй ёһоор котельнэ, нуурай эрье шадархи уһан соо загаһа үсхэбэрилхэ бааза бариха ёһотой.

— Манай отрядта 24 хүн ородог. Командирнай Отар Татахян гэжэ яһала бэрхэ хүбүүн. Мүнөө котельнын барилга дүүргэжэ байнабди. Августын 6-да тэрэнээ тушаахабди, — гэжэ отрядай комиссар Мунко Тучинов хөөрөө һэн.

В. БАБУЕВ.

БАРГАЖАН ОШОХО ЗАМДАА

Шэтэ — Романовка — Улаан-Үдэ—Баргажан гэһэн замаар аяншалгада гараһан бүлэг эдир велосипедистнүүд һаяхан Нарһата һууринда тогтобо. Шэтын медицинскэ училищиин багша В. Д. Прядухин, эдир аяншалагшадай областной станциин инструктор Г. Л. Трухин гэгшэдэй толгойлһон энэ бүлэгтэ «Юный турист» гэжэ аяншалагшадай баазада амаржа байһан 8—9-дэхи классуудай һурагшад оронхой.

Түрэл нютагтаяа, мүн хүршэ республикатаяа дүтөөр танилсаха гэжэ шиидэһэн эдир аяншалагшадай үүсхэлые областной арадай гэгээрэлэй таһаг дэмжэжэ, аяншалгадань туһалаа.

Г. ЦЫДЫПОВА.

АМИДАРАЛТА УҺА ХҮЛЕЭНЭД

Уланхаан нютаг үзэсхэлэнтэ һайхан байгаалитай газарта оршодог гэжэ мэдээжэ. Зүгөөр газарайнь хүрьһэн доро хэзээдэшье гэдэдэггүй, мүнхэ сэбдэг газар эхилдэг гэжэ үсөөн хүн дуулаһан байха. Тиимэһээ имагтал дулаанай сагта газарай гэдэхэдэ, уланхаанайхид түрэл тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо гэжэ оролдодог заншалтай.

Байгша оной хабар һууринай түбэй үйлсэдэ, эмхи зургаануудай, байрын гэрнүүдэй хажууда 1200 набшаһата модон һуулгагдаба. Намар үшөө 2 мянган модон һуулгагдаха. Табазургаан жэлэй үнгэрһэн хойно Уланхаанай ногоон набша намаа соо умбажа байхын тулада нютагайхид тарималнуудаа һайнаар харууһалжа эхилэнхэй. Зүгөөр тэдэниие уһалха хэрэг ехэ бэрхэшээлтэй. Юуб гэхэдэ, гансашье эдэ модонуудые бэшэ, мүн гэрэйнгээ газаахи огородые уһалхын тула уланхаанайхид оло дахин ябажа, худагһаа уһа асарна бшуу. Уһанай ханааб гү, али сорго татаха тухай асуудал шиидхэгдэнэгүй. Хурамхаанай уһалууриин системын управлени Уланхаан — Ягдык гэжэ уһанай ханаабые малтажа эхилһэн аад, һүүлэй 3 жэлэй туршада энэ хүдэлмэриеэ орхижорхинхой.

Тиимэһээ һаяын сагта энэ ханаабаар дүүрэн уһан салгидажа, Уланхаан нютагай модонууд, огородууд уһалагдадаг болохо бээз гэжэ найданабди.

Хурамхаанай район.

Т. ЮМСУНОВА.

АРАДАЙ ТЕАТРАЙ ШЭНЭ ЗҮЖЭГ

Мухар-Шэбэрэй арадай театр Вадим Ландо гэгшын «Зүүн урагшаа 360 метр» гэжэ нэрлэгдэһэн пьесээр зүжэг табижа, районойнгоо ажалшадта харуулжа эхилбэ. Театрай шэнэ хүдэлмэритэй түрүүлэн танилсаһан Түгнын, Никольскын харагшад зүжэгыень үндэрөөр сэгнэбэ.

Нэгэ үйлэһээ, табан үзэгдэлһөө бүридэһэн зүжэг соо 1945 оной апрелиин 30-да Берлиндэ болоһон нэгэ үйлэ хэрэг харуулагдана. Зүжэгэй гол герой — 150-дахи Идрицкэ дивизиин командир генерал-майор В. М. Шатиловай ролиие театрай режиссэр В. И. Шукарев гүйсэдхэнэ. Бусад рольнуудта соёлой байшангай методист Л. Алейникова, хүүгэдэй саадай хүдэлмэрилэгшэ М. Иванова, районой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүдэлмэрилэгшэ В. Викулин болон бусад гүйсэдхэнэ.

Л. ТУМУРОВА.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо. Анхарагты: түрүү дүй дүршэл. «Сенаж, силос шэнэ түрүү аргаар дарана»—С. Тюлюкинэй статья. «Комсомолой зорилгонууд тодорхойлогдобо»—ТАСС-ай мэдээсэл. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ. «АВМ найдамтай гарта» — Н. Андреевэй статья. **Хоёрдохи хуудаһанда.** «Түсэбтэ табан жэлэй найдамтай эхин» — СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл. «Хамтын подрядта һаад хэхэгүй» — З. Сусловагай статья. Шэнэдхэн хубилалгын замаар: «Мухар-шэбэрэйхидэй жэшээгээр»—С. Убеевэй статья. «Хилээмэндэ дуратай һаа, тэрэнээ ургуулжа һура» —В. Атриковай статья. **Гурбадахи хуудаһанда.** «Жэгүүртэ далинууд» — В. Сухоруковай статья. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд. Уласхоорондын шэнжэлэл. **Дүрбэдэхи хуудаһанда.** «Хэн...

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — Гүрэнэй академическэ ород дуунай хоор дуулана. 10.15 — Баримтата фильмүүд. 10.55 — «Чудесный сад» — мультфильм. 11.15 — «Мэдэ, шадa». 11.45 — Ф. Шопен. Фортепианын оркестртэй хамта хэһэн 1-дэхи номерой ми-минор концерт. 12.25 — Шэнэ һонин (12.30 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — «Хүдөөгэй горизонтнууд»—баримтата фильмүүд. 16.25 — Карпат дээгүүр дуунууд зэдэлнэ. 17.05 — «В небе и на земле». «Валерий Чкаловай ажабайдалһаа арбан жэл» — баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 18.10 — Шэнэ һонин. (буряадаар). 18.25 — «Страны социализма» (ПНР) гэһэн циклһээ. 18.45 — «Байгалай үмэнэхи нютагта». 19.25 — «Байгал» мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ. 20.00 — Польшын һэргэн хүгжэлгэ. Польшын Арадай Республикын телевидениин программа. 21.00 — Польшын Зелена Гура хотодохи совет дуунай һайндэр. 22.00 — «Время». 22.35 — «И жизнь, и слезы, и любовь» — уран һайханай фильм. Түрүүшынхиеэ телевидениин экран дээрэ. 00.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». (00.40 хүрэтэр).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Баримтата фильм. 9.30 — «Истоки» — уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 10.20 — «Будильник». 10.50 — «Арадай аялганууд». 11.05 — «Шатарай һургуули». 11.35 — «Доктор Айболит» — мультфильм. 1-дэхи ба 2-дохи серинүүд. 11.55 — Литературна зохёолнуудые экранизацилга. «Герой нашего времени». (Максим Максимыч. Тамань). 13.15 — Француз хэлэн. Һуралсалай 1-дэхи жэл. 13.45 — Т. Хренников. Фортепианын оркестртэй хамта хэһэн 1-дэхи номерой концерт. 14.10 — Волгоградска студиин телевидениин программа. 15.10 —

Футбол

НЭГЭШЬЕ ОЧКО ГЭЭНГҮЙ...

Клубай командануудай дунда футболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр. Буряад ороной томо ехэ промышленна предприятинуудай, дээдэ һургуулинуудай арба гаран команда энэ жэлэй мүрысөөндэ хабаадана.

Түрүү һууринуудые эзэлжэ ябаһан Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй спортклубай болон локомотивна депогой командануудай арбадахи туртэ уулзаһан байгаа.

Нааданай эхиндэ хүлеэгдээгүй ушар болобо. Юуб гэхэдэ, уулзалгын эхилһэнһээ хойшо 20 минутын үнгэрөөд ябахада, Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой добтологшод онсо шалгаржа, хоёр бүмбэгэ сохижо оруулаад байгаа. Саашадаа юун лэ бологи баа гэжэ сугларагшадай сэдьхэһээр байтар, наадан жэгдэржэ, ЛВРЗ-гэй спортклубай футболистнууд талмайн хоёр захаар улам эдэбхитэйгээр добтолдог болобо. Тиигэжэ тэдэнэр нүгөөдүүлээ хүсөөд, хоёрдохи таймай тэн багта гурбадахи бүмбэгэеэ сохижо, 3:2 тоотойгоор илаһан байха юм.

Тиин ЛВРЗ-гэй спортклубай команда нэгэшье очко гээнгүй, 20 очкотойгоор түрүү һуури эзэлжэ ябана. Энэ талаар командын ахалагша тренер Ю. К. Поздоровкиной габьяа ехэ гэжэ һанагдана

Локомотивна депогой футболистнууд 17 очкотойгоо хоёрдохи һуури эзэлнэ. «Буревестник» бүлгэмэй түлөөлэгшэд гурбадахи һуурида гараба.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

Залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө хоёрдохи мүрысөөн Канадын Ньюфаундленд аралай Сент-Джонс хотодо үнгэргэгдэбэ.

Бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы табан түбиин зургаан ороной, тусхайлбал, Австралиин, Канадын, Кубын, СССР-эй, США-гай болон Японой суглуулагдамал командануул энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, хоёр жэлэй урда тээхидэл адли, СССР-эй суглуулагдамал команда илалта туйлажа, дэлхэйн Кубогаар шагнагдаа. США-гай залуу барилдаашад хоёрдохи һуури эзэлбэ. Кубын түлөөлэгшэд гурбадахи шанда хүртэһэн байха юм. Куба болон США-гай суглуулагдамал командануудай хоорондо болоһон уулзалгада Сүлөөтэ аралай барилдаашад түрүүшынхиеэ илажа гараһан байна.

Бүхэ барилдаан

МҮНГЭН МЕДАЛЬДА ХҮРТЭБЭ

Хубиин тоосоогоор манай ороной командын найман барилдаашад түрүү һуури эзэлжэ, алтан медальнуудаар шагнагдаһан байна. Иимэ ехэ мүрысөөндэ Эхэ оронойнгоо спортын нэрэ хүндые түрүүлэн хамгаалһан нютагаймнай хүбүүн—спортын мастер Андрей Пестерев командна тоосоогоор дэлхэйн Кубогта хүртэбэ. Харин хубиин тоосоогоор тэрэ 57 килограммай шэгнүүртэн сооһоо хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаа. Энэнь А. Пестеревэй түрүүшын ехэ амжалта болоно.

А. Пестерев Улаан-Үдын техническэ мэргэжэлэй 24-дэхи училищи дүүргээд, мүнөө сэрэгэй алба хэжэ байна. Дунда һургуулида һуража байха үедөө Андрей барилдаанай нюусатай түрүүшынхиеэ танилсаһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо залуушуулай болон ехэшүүлэй дундаһаа республикын чемпион болонхой. Нёдондо жэл бүхэроссиин эдиршүүлэй түрүүшын наадануудта илалта туйлаад, бүхэсоюзна наадануудта мүнгэн медаляар шагнагдаа һэн.

Энэ жэл тэрээндэ урагшатайгаар эхилээ. А. Пестерев Монголой ниислэл хотодо үнгэргэгдэдэг уласхоорондын мүрысөөндэ илалта туйлаһан, залуушуулай дундаһаа СССР-эй чемпион болоһон байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35 сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений—2-65—54.

Республиканская типография ...ственного комитета Бурятской ... делам издательств, полиграф... ной торговли г. Улан-Удэ ул. ... Н-04902. Заказ № 168.